

54577

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

ÖZEL TRABZON ATA KOLEJİ

ÖĞRENCİLERİNİN UYUM DÜZEYLERİ İLE AKADEMİK
BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

Yüksek Lisans Tezi

Şaduman SARAL

HAZİRAN - 1993

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

ÖZEL TRABZON ATA KOLEJİ
ÖĞRENCİLERİNİN UYUM DÜZEYLERİ İLE AKADEMİK
BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

Şaduman SARAL

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde
"Bilim Uzmanı (Rehberlik ve Psikolojik Danışma)"
Ünvanının Verilmesi için Kabul Edilen Tezdir

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 07.06.1993

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 02.09.1993

Tez Danışmanı : Doç.Dr.İsmail ÖZÇELİK (KTÜ)

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Zafer GÖKÇAKAN (KTÜ)

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Orhan ÇİFTÇİ (KTÜ)

Enstitü Müdürü : Prof.Dr.Aleattin TANDOĞAN

HAZİRAN - 1993

TRABZON

ÖNSÖZ

Liselerde okuyan öğrenciler içinde buldukları ergenlik çağında kimlik kazanmaya ve sosyal kabul görmeye yönelik çeşitli uyum problemlerine sahiptirler.

Bu araştırmada öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile okul başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi konusu incelenmiştir.

Araştırmanın yapılışı sırasında değerli öğretmen ve arkadaşlarının, araştırmanın yapıldığı özel okulun yöneticisi ve öğretmenlerinin katkıları olmuştur. Bunlardan bir kısmını ifade etmek kaçınılmaz bir borçtur.

Araştırmada ilgi ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. İsmail ÖZÇELİK'e, araştırma konusunun ele alınışı şekli ile ilgili yardımlarından dolayı Sayın Doç. Dr. Zafer GÖKÇAKAN'a, kaynak temin etme ile ilgili yardımlarından dolayı da kütüphane uzmanı Sayın Mahmut SEMERCİ'ye; bana araştırmanın her anında destek olan, veri temin etmede yardımlarını esirgemeyen, engellerle karşılaştığımda problemlerimle objektif ilgilenip çözüm yolları bulmamda yardımcı olan Özel Trabzon Ata Koleji Müdürü Sayın Yasemin ATASOY'a ve öğretmenlerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Haziran 1993

Şaduman SARAL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	VI
SUMMARY	VIII
TABLolar LiSTESi	X
GRAfiKLER LiSTESi	XII

BÖLÜM I

GENEL UYUM ve BAŞARI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	1
1.1. Araştırmanın Amacı	12
1.2. Araştırmanın Önemi	12
1.3. Araştırmanın Varsayımı	14
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	14
1.5. Araştırmada Kullanılan Terimlerin Tanımları	14

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR	17
2.1. Kuramsal Yayınlar	17
2.2. Araştırma Yayınları	20

2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırma Yayınları	20
2.2.2. Türkiye'de Yapılan Araştırma Yayınları	25

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	28
3.1. Araştırmanın Yöntemi	28
3.2. Araştırma Grubu	28
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	29
HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	30
3.3.1. Hacettepe Kişilik Envanterinin Takım Alt Ölçekleri..	30
3.3.2. Hacettepe Kişilik Envanterinin Geçerliliği	33
3.3.2.1. HKE'nin Normalden Sapmayı Ayırt Edicilik Düzeyi	34
3.3.2.2. Yanıltma Hatasının (faking) incelenmesi ...	34
3.3.3. Hacettepe Kişilik Envanterinin Güvenirliği	35
3.3.4. Hacettepe Kişilik Envanterinin Uygulanması	35
3.3.5. Hacettepe Kişilik Envanterinin Puanlanması	36
3.3.6. Hacettepe Kişilik Envanteri Puanlarının Yorumu	37
3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Çözümleme Teknikleri	38
3.5. Araştırma Takvimi ve Maliyet	38

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI	39
4.1. Öğrencilerin Genel Uyum ve Akademik Başarı Düzeylerinin Belirlenmesi ile ilgili Bulgular	39

4.1.1. Tüm Öğrencilerin Genel Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasında Bir İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular ...	43
4.2. Kız ve Erkek Öğrencilerin Genel Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasında İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular	47
4.3. Ortaokul ve Lise Öğrencilerin Genel Uyum ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasında İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular	51
4.4. En Çok İki Kardeş Olan ve Çok Kardeşli Olan Öğrencilerin Genel Uyum ve Akademik Başarı Düzeyleri Arasında İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular	54
4.5. Tüm Sınıfların Genel Uyum ve Akademik Başarı Düzeyleri Arasında İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular	57
ARAŞTIRMANIN YARGILARI	63
ARAŞTIRMANIN ÖNERİLERİ	65
YARARLANILAN KAYNAKLAR	67
ÖZGEÇMİŞ	71
EK 1 (Hacettepe Kişilik Envanteri)	72

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Özel Trabzon Ata Koleji öğrencilerinin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu ana amacın yanında cinsiyet, eğitim düzeyi, kardeş sayıları ve sınıf düzeyleri gibi değişkenlerin genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki üzerindeki etkileri de araştırılmıştır.

Araştırma, Özel Trabzon Ata Koleji'nde okuyan 91 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Tarama yönteminin kullanıldığı bu araştırma bir ilişkisel tarama modeli ile olup; genel uyumla ilgili veriler Özgüven tarafından geliştirilen "Hacettepe Kişilik Envanteri" ile toplanmış; akademik başarıyla ilgili veriler ise "Öğrenci Kişisel Dosya" larından elde edilmiştir. Çeşitli değişkenlere göre elde edilen genel uyum ve akademik başarı düzeylerine yönelik veriler önce t-testi ve varyans analizi teknikleri kullanılarak incelenmiş; daha sonra yine değişkenlere göre genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki korelasyon tekniği ile araştırılmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

1. Tüm lise öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasında olumlu (pozitif) fakat zayıf bir ilişki bulunmuştur.
2. Erkek öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin kız öğrencilere nazaran pozitif ve daha güçlü olduğu bulunmuştur.

3. Ortaokul öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasında lise öğrencilerine nazaran olumlu ve daha güçlü bir ilişki bulunmuştur.
4. En çok iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasında çok kardeşli öğrencilere nazaran pozitif ve daha güçlü bir ilişki bulunmuştur.
5. Sınıflar arasında, pozitif olup en güçlü genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin lise son sınıfta; negatif ve güçlü genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin ise lise birinci sınıfta olduğu bulunmuştur.
6. Kız öğrencilerin genel uyum düzeyinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.
7. Kız ve erkek öğrenciler arasında akademik başarı düzeyi açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur.
8. Ortaokul öğrencilerin genel uyum düzeyinin lise öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.
9. Ortaokul öğrencilerin akademik başarı düzeyinin lise öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.
10. En çok iki kardeş olan öğrenciler ve çok kardeşli öğrenciler arasında genel uyum düzeyi açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur.
11. En çok iki kardeş olan öğrencilerin akademik başarı düzeyi çok kardeşli öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

SUMMARY

The main aim of this study is to point out the relation between the general adjustment and academic achievement levels of the students of Trabzon Private Ata College. In addition to this main aim the effects of same variables such as sex, level of education, number of brothers, level of grade of the students were searched.

Hacettepe Personality Inventory designed by Özgüven was administered to 91 students who were the group of research.

Comparison were made with the help of statistical methods such as correlation technique, t-test and variance analysis at the 0.05 level of significance.

Findings were summarized in this research as follows:

1. A positive but weak relation was appeared between the general adjustment and academic achievement levels of all high school students.
2. The relation between the general adjustment and academic achievement levels of male students was appeared positive and stronger than female students.
3. The relation between the general adjustment and academic achievement levels of secondary schools students was appeared positive and stronger than high school students.
4. The relation between the general adjustment and academic achievement levels of the maximum two brothers was appeared positive and stronger than having many brothers.

5. Among six grades, the positive and strongest relation between the general adjustment and academic achievement levels of the grade-11th was appeared.

The results showed that negative and strong relation was found at the grade-9th.

t-test results indicated that;

6. General adjustment level of female students were significantly higher than male students.
7. Academic achievement level weren't significantly difference between male and female students.
8. General adjustment level of secondary school students were significantly higher than high school students.
9. Academic achievement level of secondary school students were significantly higher than high school students.
10. General adjustment level weren't significantly difference between the maximum two brothers and having many brothers students.
11. Academic achievement level of the maximum two brothers students were significantly higher than having many brothers students.

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>TABLO NO</u>	<u>TABLO ADI</u>	<u>Sayfa No</u>
TABLO I	Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	29
TABLO II	Hacettepe Kişilik Envanteri Kişisel Uyum ve Sosyal Uyum Alt Ölçeklerine İlişkin Madde Numaraları	33
TABLO III	Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Genel Uyum Düzeyleri	40
TABLO IV	Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Toplam Sayılarına Göre Akademik Başarı Düzeyleri	42
TABLO V	Öğrencilerin Genel Uyum Düzeyleri İle Akademik Başarı Düzeylerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları	44
TABLO VI	Kız ve Erkek Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri İle Önemlilik Derecesi	48
TABLO VII	Kız ve Erkek Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri İle Önemlilik Derecesi	48

TABLO VIII	Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi	52
TABLO IX	Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi	52
TABLO X	En Çok İki Kardeş Olan ve Çok Kardeşli Olan Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi	55
TABLO XI	En Çok İki Kardeş Olan ve Çok Kardeşli Olan Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi	55
TABLO XII	Hazırlık, VI., VIII., IX., X. ve XI. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi..	58
TABLO XIII	Hazırlık, VI., VIII., IX., X. ve XI. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi	59

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>GRAFİK NO</u>	<u>GRAFİK ADI</u>	<u>Sayfa No</u>
GRAFİK I	Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Frekans Dağılımları	45
GRAFİK II	Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Frekans Dağılımları	46

BÖLÜM I

UYUM VE BAŞARI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Bireyin gerek kendisiyle, gerekse başkalarıyla kurduğu iletişim onun doğumundan başlayarak sonraki yaşam dönemlerinde artarak devam eder. Bireyin bu iletişiminin sağlıklı, tutarlı, belirli bir dengede olması, onun uyumlu olduğuna işarettir. Kişi çevresine karşı doğduğu andan itibaren büyüme süreci boyunca bir takım tepkilerde bulunur. Horney'e göre yaşamın ilk günlerinde oldukça sınırlı sayıda olan bu çevresine yönelik geliştirdiği tepkiler, giderek daha geniş ilişki alanlarına yönelir ve sonunda, yetişkin yaşamın oldukça karmaşık görünümlü tepki örüntülerine dönüşürler (Aktaran: GEÇTAN, 1984; s.153). Bu karmaşık görünümlü tepkiler, bireyin günlük yaşamında kendi benliği ve dış dünya arasında çatışmaya neden olurlar; bireyin uyumlu yaşamasına engel teşkil ederler.

Uyum (Adjustment) tanımı bugüne kadar birçok farklı şekillerde yapılmıştır. Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde uyum, bir bütünü parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk şeklinde tanımlanmıştır. Psikolojik anlamda uyum, kişinin kendi ihtiyaçlarıyla çevre beklentilerini ahenkli bir biçimde uzlaştırabilme yeterliğidir (KILIÇCI, 1989; s.25). Şemin'e göre uyum, kişiyle çevresi arasındaki dengeli bir ilişki belirtisidir (ŞEMİN, 1979; s.9). Çağlar, bu tanımı biraz daha genişleterek uyumu bireyin sahip olduğu özelliklerinin kendi benliğiyle ve içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilme ve sürdürülebilmesi şeklinde tanımlamıştır (ÇAĞLAR, 1981;

s.11). Yine Çağlar'a göre sosyal açıdan uyum, bireyin çevredeki değişiklikleri anlaması ve bunlara uygun davranışlarda bulunmasıdır. Biyolojik açıdan uyumu da, bireyin kendi bünyesinde olan değişiklikleri anlaması ve uyması şeklinde tanımlar (ÇAĞLAR, 1981; s.12). Cronbach'a göre uyum, karşılaşılan problemlere uygun çözüm yolları bulabilme, bu çözüm yollarını uygulamaya koyma ve kendini kabullenmedir (CRONBACH, 1963; s.52).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere uyum bazı psikologlarca dinamik bir süreç, bazılarına göre de sonuç ya da başarı olarak görülür. Uyumu süreç olarak gören psikologlara göre uyum: kişinin yaşamda amaçlarının olması, bu amaçlara ulaşmak için planlar yapması ve bunları uygulayarak uyuma erişmesidir. Ancak kişinin ulaştığı olduğu bu uyum, çevreden gelen baskılar ve engeller nedeniyle bozulabilir. Kişi bunlarla başedip engelleri çözümlendiğinde yeniden uyuma (readjustment) ulaşır. Bu durum yaşam boyu sürer (DERLEGA ve JANDA, 1981; s.50). Geçtan'a göre de uyum dinamik bir süreçtir ve bireyin çevresinde yer alan değişikliklere karşı geliştirdiği tepkilerle sağlanır (GEÇTAN, 1984; s.11).

Uyum düzeyi iki temel etmen tarafından belirlenir: Bireyin kişisel özellikleri ve çevresinde karşılaştığı durumlar (GEÇTAN, 1984; s.11).

Uyum kavramı ele alındığında bununla birlikte bazı psikolojik kavramların uyumla olan ilişkisini belirtmek gerekir. Bunlar sırasıyla; ruh sağlığı, psikolojik olgunluk, benlik, benlik saygısı, kendini kabul ve kendini gerçekleştirme. Bu kavramlar birbirleriyle içiçe, birbirini tamamlayan ve ayrıca birbirini olumlu yönde yordayan kavramlardır. Aşağıda bu kavramların uyumla ilişkili özellikleri ele alınarak bunlar üzerinde kısaca durulmuştur.

Ruh sağlığı, kişinin hem i dünyası, hem de dış çevresiyle barış ve düzen içinde yaşamasıdır. (ŞEMİN, 1979; s.1). Bir insanın uyumlu olması, ruh sağlığına sahip olduğunu gösterir. Ruh sağlığı, insanın bütün halinde işleyişiyle gelişir (KILIÇÇI, 1989, s.5-8). Freud ve Erikson bireyi ruh sağlığı açısından belirli gelişim dönemleri içinde incelerler. Psikanalitik ekolün görüşüne göre psikoseksüel dönemlerde bir doyum düzeyine ulaşıp id, ego ve süperego arasında kurulan bir denge sonucunda nedeni belli olmayan ya da çok uzun süren kaygı ve bunaltılar geliştirmemiş olma yanında, sevme ve çalışma yeteneğine sahip olma ruh sağlığının kendisidir (Aktaran: KILIÇÇI, 1989; s.5).

Ruh sağlığı ile ilgili sorunlar uyumsuzluk durumları biçiminde ortaya çıkmaktadır (ŞEMİN, 1979; s.2). Coleman'a göre (1972), uyumsuz insanların karşılaştıkları en büyük sorun kendileri için saptadıkları umut düzeyinin gerçek dışı olmasıdır (Aktaran: GEÇTAN, 1984, s.117).

Ruh sağlığı olgun bir insanın özelliğidir (ŞEMİN, 1979; s.1). Olgun insan, kendine güvenerek ve kendi yaşantılarını kabul ederek tam bir işleyişe (fully functioning) ulaşan kişidir; karşı karşıya olduğu tüm yönlerine uyum sağlama gereksinmesini duyan kişidir. Ayrıca olgun kişi kendi yaşam düzeyi için gerekli gelişim görevlerini başarır ve şimdiki zamanla ve gelecekle başa çıkmak için gerekli yetenek ve becerileri geliştirir (ONUR, 1986; s.30).

Psikolojik olgunluk, başarısızlık veya herhangi bir zorlanma karşısında toparlanabilme gücüdür. Belli amaçlara sahip olma, derin kişilerarası ilişkiler kurabilme, toplumun kurumlarına ters düşmeme, bağımsız olma, kendi kendine yeterli olabilme psikolojik olgunluk için önemli özelliklerdir (KILIÇÇI, 1989; s.7-8).

Benlik (ego), insanın özellikleri, amaç ve beklentileri, yetenek ve olanakları, değer yargıları ve inançlarından oluşan, durağan olmayan her an değişen bir yapıdır (KÖKNEL, 1986; s.80). Yörükoğlu'na göre benlik çocukta doğumdan sonra eğitim yoluyla gelişen kişilik bölümüdür. Benlik, kişiyi o kişi yapan, başkalarından ayıran duygu, tutum ve davranışların tümünün örgütlenmiş bütünlüğüdür (YÖRÜKOĞLU, 1986; s.72).

Benliğe karşı geliştirilen bir tutum olan benlik saygısı, (self-esteem) bireyin kendi kendini değerlendirerek kendini değerli, yeterli ve başarılı bulması anlamında kullanılan bir kavram olarak açıklanır (KILIÇCI, 1989; s.27). Benlik saygısı ile ruh sağlığı arasında yakın bir ilişki vardır. Benlik saygısı yüksek olan kişide kendine güven, iyimserlik, başarıma isteği, zorluklardan yılmama gibi olumlu ruhsal nitelikler bulunur (YÖRÜKOĞLU, 1986; s.96).

Benliğe karşı geliştirilen bir diğer tutum da kendini kabul (self-acceptance) dır. Kendini kabul ya da benliği kabul, kişinin suçluluk, yetersizlik, beğenme ya da övünme duygularına kapılmadan kendini bütün olumlu ve olumsuz yönleriyle kabul etmesidir (ENÇ,1990; s.118). Benliği kabul eden kimse yetersizliklerinin, çelişkilerinin bilincindedir (KILIÇCI, 1989; s.27).

Kendini kabul eden ve kendine saygı duyan kişi kendini gerçekleştirmiş kişidir (BAKIRCIOĞLU, 1985; s.84).

Maslow, uyumu belirlediği gereksinimlere göre inceler. Maslow, kişinin gereksinimlerini temel gereksinimlerden üst gereksinimlere doğru beş aşama sırasına koymuştur. Maslow'a göre kişinin en son olarak başarılması gereken gereksinim "kendini gerçekleştirme gereksinimi" dir. Kendini gerçekleştirme gereksinimi, insanın gizil güçlerini ve

tüm yeteneklerini kullanabilmesi, olabileceği herşey olması demektir. Rogers'a göre kendini gerçekleştirme (self actualizing) toplumsal evrimin son aşaması, ruh sağlığının da en son amacı ve tam verimlilik (fully functioning) demektir (Aktaran: BAKIRCIOĞLU, 1986; s.85).

Derlega ve Janda, uyumlu insanların birtakım belli başlı özelliklerini şöyle sıralamışlardır: Uyumlu insanlar, sosyal ilişkilerinde çok sıcak ortamlar yaratırlar; başkaları tarafından saygı görüp, sevmekten hoşlanırlar; onlar da diğer insanları sevmek ve onlara saygı duymaktan büyük zevk alırlar (DERLEGA ve JANDA, 1981; s.18).

Bugünün insanı geçmişe nazaran daha hızlı, çağdaş, teknolojik bir çok yeni gelişmelerle donatılmış, daha kompleks bir dünyada yaşamını sürdürmek durumundadır. Bu hızlı ve karmaşık gelişmeler hiç şüphesiz formal eğitimin gerçekleştiği okul ortamındaki eğitim sürecine de etki etmektedir. Bireyler bu hızlı değişmeler karşısında uyumlu olmak için daha çok gayret gösterirler. Özellikle ortaokul ve lise döneminde ergenlik çağında bulunan gençler "ikinci bireyselleşme" sürecine uyum konusunda çaba gösterirlerken bir de bu hızlı değişmelerin olduğu çevreyle de uyumlu olma savaşı verirler.

Kişi doğumdan ölüme kadar bir yaşam döngüsü içindedir ve yaşam döngüsü gelişim aşamalarına göre yedi dönemden oluşur: Bebeklik, çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik, orta yaş ve yaşlılık (GEÇTAN, 1984; s.67). Ergenlik, bu yaşam döngüsünde başarılması ya da atlatılması en zor gelişim dönemidir. Freud psikoseksüel gelişim dönemleri içinde bu dönemi "Genital dönem"; Erikson ise bu dönemi "Ego kimliğine karşı rol karmaşası" olarak adlandırır.

12-18 yaşları arasında yer alan ergenlik dönemi, entellektüel bir genişleme ve akademik yaşantıya başlama çağıdır (Aktaran: ONUR ve

Arkadaşları, 1985;s.96). Bir diğer tanıma göre ergenlik, dışsal olarak empoze edilen davranış biçimlerinden içsel olarak denetlenen kişisel değerler ve ahlaki ölçülere geçişi içeren kritik bir dönemdir (ONUR ve Arkadaşları 1985; s. 99).

Gençlik çağı benlik kavramının öne geçtiği çağdır. Benlik kavramı (self-concept), insanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış biçimidir. Her insanın kendisinde var olan benlik kavramı dışında bir de ulaşmak istediği bir benlik kavramı (ideal benlik) vardır. Kişi bu ideal ben'e yaklaştıkça mutlu olur (YÖRÜKOĞLU, 1986; s.99).

Büyüyen ve gelişen genç (adölesan) bir yanda genital olgunlaşmanın getirdiği sorunlar, diğer yanda rolünün belirsiz oluşu ile ilgilenmeye başlamıştır. Bu ilgi onu artık kendi kimliğini bulma işine itecektir (Ekşi, 1990; s.63). Hall'a göre "insan" kişiliğinin kesin damgasını ergenlikte kazanmaya başlar, kişi ancak gençlik döneminde insan ırkının bir üyesi olarak yeniden doğar. Masterson'a göre de genç halâ çocukluk istekleri ile sonraki çevresel etkiler arasındaki çatışmayı çözememiştir (Aktaran: EKŞİ, 1990; s.101-105).

Erikson (1968), kimlik karmaşasını yaşayan genci şöyle tanımlar: insanlara yaklaşma ve sıkı ilişkiler kurmada başarısızlık gösterir ve bunun sonucu yalnızlık çeker, uygun olmayan rastgele kişilerle arkadaşlık eder. Çalışamama, kendini işe verememe, dikkatini toplama güçlüğü belirgindir (Aktaran: YÖRÜKOĞLU, 1986; s.103).

Ergen kişi ne tam bir psikolojik olgunluğa, ne tam bir ruh sağlığına, ne kendini kabule, ne de tam olarak kendini gerçekleştirilmeye sahip bir kişi değildir. Fakat aynı zamanda ergen kişi bu özelliklere sahip olmak için çaba gösteren ve Geçtan (1978)'ın deyimiyle bu yüzden yaşamının ilk zorlanmalı dönemini yaşayan bir kişidir.

Ergenlik çağında başarılması beklenen başlıca gelişim görevlerini Erikson aşağıdaki şekilde sıralamıştır (Aktaran: KILIÇCI, 1989; s.58).

1. Cinsel rolünü kabullenme ve bu role uygun davranış örüntüleri geliştirme.

2. Duygusal bağımsızlığını kazanma ve kendisiyle ilgili önemli kararları kendi başına verebilme.

3. Yaşdaş dünyası içinde kabul görme ve arkadaşlık, işbirliği, liderlik yeteneklerini geliştirebilme.

4. Çatışan değerleri uzlaştırma ve kendi yaşına özgü bir yaşam felsefesi geliştirebilme.

5. Meslek seçimi için gerekli ön hazırlıkları yapma ve kendine en uygun mesleği seçebilme.

6. Özkimliğine ulaşma ve bunu kabullenebilme.

Kılıççı'ya göre ergenlik çağı gelişim görevleri de diğer gelişim görevleri gibi toplumun uyum ölçütü saydığı görevlerdir. Bu gelişim görevleri ortaöğretim kurumunda okuyan gencin akademik başarısını bir derece etkiler.

Ergenlik döneminde benlik güçsüzleşir. Kişi bir yandan alt benliğin (id), bir yandan da dış çevrenin (superego) baskısı altındadır (YÖRÜKOĞLU, 1986; s.99).

Ergen kişinin içinde bulunduğu eğitim kurumu ortaokul ve liseyi de içine alan ortaöğretim kurumudur. Okul, başlıca görevi öğretmek olan bir toplumsal kurumdur. Okulun görevi çocuğun okulda bulunduğu çağa özgü gelişim ödevlerinin başarılmasını kolaylaştırmak o görevin mutlaka başarılmasında bireye yardım etmektir (KILIÇCI, 1989; s.35). Weatjen'a göre okulda eğitimin herşeyin üstünde tutması gereken en

önemli hedefinin insanlara "Bireysel bağımsızlık" kazandırma olduğunu söyler (Aktaran: KILIÇCI, 1989; s.9). Eğitimin hedeflerine daha çok okulda gerçekleşen öğrenmelerle ulaşılmaya çalışılır. Bu öğrenmeler her öğrenci için aynı zamanda ve aynı sürede gerçekleşmez. Demokratik eğitim anlayışında esas olan bireydir. Çünkü her birey kendine özgü olup, diğer bireylerden farklı özelliklere sahiptir.

Eğitimin nihai (en son) amacı bireyin kendini gerçekleştirmesidir. Eğitimin bu nihai amacına götürücü koşullar güvenli bir öğrenme ortamı yaratabilme çabası olarak ele alınmaktadır. Bu güvenli ortamın vazgeçilmez üç temel niteliği bulunmaktadır. Bunlar: insana karşı koşulsuz saygı, empatik anlayış ve dürüstlüktür (KILIÇCI, 1989; s.20). Bu üç koşulun olmadığı durumlarda eğitimin hedeflediği bireysel psikolojik gelişmeler olamayacağı gibi geleneksel eğitimde en çok önemsenen ve günümüz eğitimin ara hedeflerinden biri olan okul başarısına da engel olmaktadır. Çünkü güvensiz eğitim ortamında insan zihni dikkat ve sentez yeteneğini kullanamamaktadır (KILIÇCI, 1989; s.20). Kısaca çağdaş eğitim bazında güvenilir bir ortam yaratmak için koşulsuz saygı, empatik anlayış ve dürüstlüğün sağlanması gerekir.

Onuncu Milli Eğitim Şurasında ortaöğretim devimsel, bilişsel ve duyuşsal her bir özellikler açısından ortak görülen hedefinin bireyin beden yönünden dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe, geniş bir dünya görüşüne sahip olması biçiminde belirlenmiştir (Milli Eğitim, 1981).

Araştırma kapsamında ele alınan bir diğer konu da başarı konusudur. Başarı (achievement), Türk Dil Kurumu sözlüğünde "Başarmak işi veya muvaffakiyet, başarılı iş" şeklinde tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 1981). Akademik ya da okul başarısı, bilimsel niteliği olan başarı anlamındadır. Klasik eğitim anlayışında okullardan beklenen başarı sadece akademik başarı anlamındaydı. Halen günümüz okullarında

öğrenci başarısı denilince sadece teorik bilgilerin sunulduğu, genel kültürü içeren derslerden alınan notların niteliği akla gelmektedir. Eğitimin birey davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (ERTÜRK, 1982; s.12) olduğunu kabul edersek; öğrencinin akademik başarısı, eğitim sürecinde bir araç olarak yer alır. ideal görüşün dışında okullarda gerek öğretmenler, gerek anne-babalar, gerekse de öğrenciler kendi akademik başarılarını bir amaç olarak görmektedirler. Oysa başarı, birey için amaçların, yapılmış olan günlük programlarla adım adım gerçekleşmesidir (BALTAŞ, 1991; s.28).

Bir öğrencinin her açıdan başarılı olup olmadığını gözlemek göreceli bir kavramdır. Fakat akademik başarı ya da okul başarısı ölçülebilir ve derecelenebilir.

Ergenlik ve önergenlik dönemlerinde bulunan bireylerin başarıları da onların gelişim özellikleri açısından farklılıklar göstermektedir. Ergenlerde başarı çabaları ailesel geçmişi, sosyal sınıf, aile büyüklüğü, doğum sırası gibi çeşitli etkenlerle ilişkili bulunmuştur (Aktaran: ONUR ve Arkadaşları, 1985; s.98). Ayrıca kişinin benliğini algılayış biçimi, benliğe karşı geliştirdiği tutumları da onun başarısına etki etmektedir. Birey kendini belirli yanlarıyla nasıl algıliyorsa öyle davranır. Örneğin kendini başarılı görüyorsa başarılı olur.

Superman (1967)'a göre yüksek başarı gösteren ergenlerin akademik değeri çok benimsedikleri, Moss'a göre (1961) entellektüel etkinliklere girişmenin yetişkinlikteki başarı ile yakından ilişkili olduğu saptanmıştır. Yine Hummel ve Eprinthall'a göre de üstün başarılların; olgun, iş ve problemlere yaklaşımlarında planlı, anlık doyumları ertelemeye istekli ve koşulların üstesinden gelmede olumlu

yönetimlere sahip olduklarını belirlemişlerdir (Aktaran: ONUR ve Arkadaşları 1985; s.98).

Dürtülerin öğrenme üzerinde etkisinin olduğu bir çok bilim adamlarınca kabul görmüştür. Öğrenci başarısının artmasında da öğrencinin sahip olduğu yüksek başarı dürtüsünün etkisi çöktür. Haber ve Runyon yüksek başarı dürtüsüne sahip kişilerle düşük başarı dürtüsüne sahip kişilerin birbirinden farklı yanlarını şöyle belirtmişlerdir: (HABER ve RUNYON, 1981; s.49).

Yüksek Başarı Dürtüsüne Sahip Kişiler	Düşük Başarı Dürtüsüne Sahip Kişiler
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kendi başlarına problemleri kolaylıkla çözebilmek için iyice düşünürler. 2. Kendi yetenek ve çabalarının ve başarılarının arasında mantıklı bir ilişki kurarlar. 3. Başarılarıyla övünürler. Çünkü onları yetenek ve gayretlerinin bir sonucu olarak görürler. 4. Herhangi bir konuda başarısızlığa uğradıklarında ısrarla daha sıkı bir çalışma gösterirler. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problem çözmeye iyi olmadıklarını düşünürler. 2. Başarısızlıklarının nedeni olarak yetenekten yoksun olduklarını sanırlar. 3. Başarılarıyla gurur duymazlar. Çünkü kendi çabalarıyla başarı arasında bir ilişki kuramazlar. 4. Yeteneklerinden yoksun olmayı başarısızlık olarak açıklarlar. Bu yüzden başarılarını ilerletme uğraşından vazgeçerler.

Yüksek akademik başarı gösteren öğrenci özellikleri ile yüksek başarı dürtüsüne sahip kişilerin özellikleri arasında ortak yönlerin bulunması ilgi çekicidir.

Yüksek başarılı ya da başarılı öğrencilerin genel olarak daha düşük kaygı düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Öner (1972), buna koşul olarak başarısız öğrencilerde kaygı düzeyinin yüksek olduğuna

işaret etmektedir (Aktaran: KILIÇCI, 1989; ,s.30). Kaygı, egonun güçsüz ve çaresiz kaldığı durumlarda ortaya çıktığına göre temelinde güçsüz bir ego bulunmaktadır.

Düşük başarı ile ilişki gösteren etkenler arasında ana-baba ilgisizliği, eğitim sisteminin yetersizliği, kişilik uyumsuzlukları, kültürel yoksunluk, ergenin benimsenebileceği ya da kabul gördüğü bir toplumsal grubun olmaması sayılabilir (Aktaran: ONUR ve Arkadaşları 1985; s.98).

Uyum düzeyinin yüksek oluşu her zaman yüksek bir başarıyı beraberinde getirmediği bilinen bir durumdur. Fakat kişinin olumsuz duygular, düşünce ve tutumlarının öğrenme üzerinde olumsuz etkiler yarattığı da bilinmektedir.

Uyum ve başarının çeşitli faktörlere bağlı kalınarak birbirini olumlu yönde yordayıcı özellikleri bulunmaktadır. Lise düzeyinde uyum ve akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin birbirini yordayıcı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan araştırmalar sınırlı sayıdadır.

Özel Trabzon Ata koleji, ilkokul sonrası kolej statüsünde ortaokul ve liseyi de içine alan; öğrencileri sosyal hayata ve bir üst okula hazırlamaya yönelik eğitim-öğretim veren bir ortaöğretim kurumudur. Özel bir okul olmasından dolayı öğrencilerin başarı düzeylerinin yüksek olması beklenir. Öğrenci başarısını etkileyen pek çok neden vardır ve uyum düzeyi de bu olası nedenlerden birisidir.

Bu araştırma Trabzon ili ve çevresinde tek özel okul olan Özel Trabzon Ata Kolejinde okuyan (1992-1993 eğitim-öğretim yılı) tüm öğrencilerin Genel Uyum ve Akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması amacıyla yapılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmada, Özel Trabzon Ata Kolejine devam eden öğrencilerin Genel Uyum düzeyleri ile Akademik başarı ortalamaları arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu genel amaç kapsamında ortaokul-lise, sınıflar (ya da yaş düzeyleri), cinsiyet ve kardeş sayısı gibi değişkenlerin bu ilişki düzeyine etkilerinin araştırılması için alt amaçlar ele alınmıştır. Genel amaca ulaşmak için belirlenen alt amaçlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Tüm öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
2. Cinsiyet farklılıklarına göre öğrencilerin genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
3. Ortaokul ve lise seviyesindeki öğrencilerin genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
4. Kardeş sayılarına göre öğrencilerin genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
5. Sınıf seviyelerine göre öğrencilerin genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Eğitimin amacı, topluma uyumlu ve her açıdan başarılı bireyler kazandırmaktır. Bunun bir sonucu olarak eğitim sürecinde öğrencilerin uyumlu yaşamalarına ve başarılı olmalarına önem verip, eğitimcilerin de bu konuda daha çok bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Fakat çoğu kez öğretmen öğrencinin başarısına ya da uyum düzeyine etki eden faktörleri bilmemektedir. Hatta öğretmenler nitelikli eğitimde iki

önemli faktör olan uyum ile başarı düzeylerinin birbirleriyle ilişkili olup olmadığı; aralarındaki ilişkinin yüksek-düşük, olumlu-olumsuz olup olmadığı konularında yeterli bilgiye sahip değillerdir. Bu tür bilgiler ancak bu alanlarda yapılan araştırmalarla ve bu araştırmaların bulgularıyla elde edilebilir.

Öğretmenin uyum düzeyinin başarı düzeyine ne derece etkili olduğunu bilmesi ve bunun sonucunda öğretim yaparken bunu dikkate alması öğrenciyi daha tutarlı, sağlıklı ve kendini gerçekleştirmiş bir kişi yapmada etkili olacaktır.

Türkiye'de uyum ve başarının karşılaştırılması konusunda lise ve ortaokul düzeyinde yeterli araştırma yapılmamıştır. Bu araştırma bu konuda yapılacak diğer benzer araştırmalara temel olması ve karşılaştırmalar yapılabilmesi bakımından da önemlidir.

Bu araştırma ayrıca lisedeki tüm öğrencilerin uyum düzeylerinin belirlenmesi açısından düşük uyum düzeyi gösteren bireylerin psikolojik ve sosyal uyum sorunlarını giderici psikolojik danışma ve rehberlik yardımı almaları açısından; eğitim ve öğretimde uyum ve başarının aynı paralelde gidip gitmediğini öğrenmek açısından da önemlidir.

Daha önce Türkiye'de genel liselerde öğrencilere yönelik tarama türünde araştırmalar yapılmıştır. İlk olarak özel bir kolejde öğrencilerin uyum ve başarı düzeyleri arasında bir ilişkinin araştırılması bu araştırmayı önemli kılan nedenler arasındadır.

Türkiye'nin belirli aralıklarla "Eğitim Politikası" saptanmaktadır. Bu ve bu türden araştırma sonuçlarının Türkiye'nin yeni eğitim politikalarını saptamada yardımcı olması açısından da önemlidir.

1.3. Araştırmanın Varsayımı

Bu araştırmada bulunan varsayımlar şöyle sıralanmıştır:

1. Öğrencilerin akademik başarı ortalamaları olarak ele alınan sınav sonuçlarının öğrencilerin gerçek başarılarını gösterdikleri varsayılmıştır.

2. Öğrencilerin akademik başarı ortalamalarını hesaplamada öğretmenlerin dürüst, objektif ve güvenilir olarak bu işlemi yaptıkları varsayılmıştır.

3. Envanterin uygulandığı öğrencilerin envanterdeki soru madde-lerini dürüst, objektif ve güvenilir bir şekilde cevaplamış oldukları varsayılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma Trabzon'da ortaokul ve lise düzeyinde tek özel okul olan Özel Trabzon Ata Kolejinde okuyan öğrencilerle sınırlıdır.

2. Araştırmada öğrenciler hakkında bilgilerin toplanması öğrenci kişisel dosyalarından elde edilen verilerle sınırlıdır.

3. Araştırma sonuçlarının genellenmesi Özel Trabzon Ata Koleji ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmada Kullanılan Terimlerin Tanımları

ÖĞRENME: Belirli durumlar ve sorunlara karşı olan tepki ve davranışlarımızı, araya giren başka etkinlik ve yaşantıların etkisiyle

değiştirebilme (ENÇ, 1990; s.115).

ÖĞRETİM: Bir dersin öğretim programında belirlenen esaslara uygun bir öğretme-öğrenme süreci için gerekli hazırlıkların yapılması, böyle bir sürecin gerçekleştirilmesi ve bu sürecin ürün olarak ortaya çıkması beklenen davranışların tümü görülünceye kadar olabildiğince etkili ve verimli bir şekilde sürdürülmesi hizmetlerine denir (ÖZÇELİK, 1987; s.5).

ORTAOKUL: ilköğretimin 6. 7. ve 8. sınıflarına ortaokul denir (Türkçe Sözlük, 1981; s.1119).

ORTAÖĞRETİM: ilköğretimden geçtikten sonra öğrenimini sürdürmek isteyen öğrencileri daha üst öğrenime veya teknik ve meslek alanlarında hazırlamak için planlanan öğretim düzeni (Türkçe Sözlük, 1981; s.1119).

UYUM: 1. Bireyin sahip olduğu özelliklerinin kendi benliğiyle ve bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilme ve sürdürebilmesidir (ÇAĞLAR, 1981; s.12).

UYUM: 2. Organizma ile çevre arasında tepki uyandıracak herhangi bir uyarım değişikliğinin baş göstermediği denge durumu (ENÇ, 1990; s.152).

UYUMLULUK: Bireyin çevresine karşı kendisi ve toplum için yararlı olacak biçimde tepki yapabilme yeterliği olma ya da bu yeterliği eyleme dönüştürme durumu (ENÇ, 1990; s.152).

UYUMSUZLUK: Günlük yaşamın sorunlarını çözmekte başarısızlık gösterme durumu (ENÇ, 1990; s.152).

EĞİTİM: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (ERTÜRK, 1982; s.12)

BENLİK: insanın özellikleri, amaç ve beklentileri, yetenek ve olanakları, değer yargıları ve inançlarından oluşan, durağan olmayan her an değişen bir yargıdır (KÖKNEL, 1986; s.80).

DÜRTÜ: Fizyolojik ya da ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içsel bir gerilim (ENÇ, 1990; s.57).

BİREYSELLEŞME: Bütünün parçalarından birisinin büyüüp gelişerek belirgin ve bağımsız bir duruma gelmesi (ENÇ, 1990; s.31).

KİŞİLİK: Kişinin, işler durumundaki ruhsal, bedensel ve fizyolojik özelliklerinin kendine özgü olan az çok durağan bütünlüğü (ENÇ, 1990; s.97).

KİŞİLİK ENVANTERİ: Kişiliğin türlü boyutları ve kişisel özellikler üzerinde düzenlenmiş olan bir dizi soru. (Denek bunları okuyarak kendinde bulunup bulunmayışına göre yanıt yerlerini işaretler) (ENÇ, 1990; s.97).

ÖZEL OKUL (ÖZEL ÖĞRETİM KURUMU): Türk Milli Eğitimin amaçları doğrultusunda eğitimin kalitesini yükseltmek, gelişmelerine fırsat ve imkan verecek yatırımlar ve hizmetler yapmak üzere gelir sağlayabilen kurumdur (Resmi gazete, 1965; Sayı.12026).

ÖRÜNTÜ: Birçok öğeden oluşan ya da bileşenden oluşan bir dizge, bütün (ENÇ, 1990; s.118).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmaya konu olan uyum ve başarı kavramlarına ilişkin bazı kuramsal ve araştırma yayınlarına yer verilmiştir.

Uyum ve başarı, pek çok kavramla yakından ilişkilidir. Gerek uyumu, gerekse başarıyı tek başına incelemek zordur. Uyum ve başarının ilişkili olduğu benlik, kendine ve başkalarına saygı, empatik anlayış, kendini kabul, başkalarını kabul, kendine güven ve ruh sağlığı gibi kavramlar vardır. Aşağıda uyum ve başarının, bu kavramlarla olan ilişkisini de içerecek şekilde kuramsal ve araştırma yayınları yer almıştır.

2.1. Kuramsal Yayınlar

Freud, insanı uyum yapma yeteneği olan bir organizma olarak tanımlar (GEÇTAN, 1984; s.32). Freud'a göre id-ego-süperego arasında bir dengenin kurulması uyumlu olmaya işarettir (Aktaran :KILIÇCI, 1989; s.5).

Erikson, doğumdan ölüme kadar geçen sürede yer alan sekiz yaşam döneminde egonun kişinin içinde bulunduğu döneme göre kazandığı "1. Temel güven - güvensizlik; 2. özerklik - utanç ve kararsızlık; 3. Girişim-suçluluk duygusu; 4. Beceri-aşağılık duygusu; 5. Ego kimliği-

rol karmaşası; 6. Yakın ilişkiler-yalnızlık; 7. Üretkenlik-kısırlık; 8. Ego bütünlüğü-umutsuzluk" niteliklerinden sağlıklı alanların sağlıklı alanlardan fazla oluşunun ruh sağlığına işaret olduğunu demektedir (Aktaran : KILIÇCI, 1989; s.5).

Adler'e göre, değişen koşullara uyumsuzluk rastlantısal bir olay değildir. Dış dünyadan gelen şok, toplumsal duygunun eksikliğinin ve yaşama hazırlıklı olmama gerçeğinin ortaya çıkmasına neden olur. Yine Adler'e göre, gerilim ve toplumun beklentilerinin yükü altında "ben merkezliğe" eğilim de giderek artar. Bu durum uyumsuzluğun artmasına, uyumsuzluğun artması ise ben merkeziliğin yoğunlaşmasına neden olur, böylece kaçınılması olanaksız bir kısır döngü oluşur (Aktaran: GEÇTAN, 1989; s.84).

Jung, kişiliğin bireyselleşmesi için kişinin bilinçli durumda olması gerektiğini savunur. Eğitimin amacı bilinçsiz olanı bilinçli duruma getirmektir. Yine Jung, kişiliğin bir bölümünün ihmal edilmesinin bölümün normal dışı biçimlerde ortaya çıkmasına neden olduğunu; bir diğer bölümün aşırı gelişmesinin de dengesiz bir kişiliğin oluşumuyla sonuçlandığını söyler (Aktaran: GEÇTAN, 1984; s.121).

Rank, uyumu ortaya çıkan yeni durumlara göre sürekli olarak hareket eden dinamik bir denge olarak tanımlar. Karşılaşılan her yeni olay birey için yeni uyum sorunları yaratır (Aktaran: GEÇTAN, 1984; s.139).

Horney, bozuk davranışların aile içi ilişkilerdeki aksaklıklar sonucu ortaya çıktığını ve ayrıca sosyo-kültürel etmenlerin de bu öğrenme sürecini önemli oranda etkilediği görüşünü savunmuştur (Aktaran: GEÇTAN, 1984; s.153).

Horrocks'a göre, ergenlik entellektüel bir genişleme ve akademik yaşantıya başlama çağıdır. Bu dönemde bireyin genelleme, soyut kavramlarla başetme, zaman kavramını anlama, kendi anlık gereksinimleriyle ilgisi olmayan görüşlerle ilgilenme, mantıksal düşünme ve başkalarıyla iletişim kurma yetenekleri hızla artar (Aktaran: ONUR ve Diğerleri, 1985; s.96).

Ergenlik döneminin başında bedensel hızlı değişimleri farkederek genç bunları benimseme sürecine girer. Bazı gençlerde bu benimseme çok zor olmaktadır. Bu güç benimseme okul çağında bulunan gencin okul içi ilişkilerinde zaman zaman uyumsuz davranışlar göstermesine sebep olur.

Ergenlerde başarı çabaları ailesel geçmişi, sosyal sınıfı, aile büyüklüğü, doğum sırası gibi çeşitli etkenlerle ilişkili bulunmuştur (Aktaran: ONUR ve Diğerleri, 1985; s.98).

Toplumsal açıdan bir trajedi yaratan düşük başarı ile ilişki gösteren etkenler arasında, ana baba ilgisizliği, eğitim sisteminin yetersizliği, kişilik uyumsuzlukları, kültürel yoksunluk, ergenin benimsenebileceği veya kabul gördüğü bir toplumsal grubun olmaması sayılabilir (Aktaran: ONUR ve Diğerleri, 1985; s.96-98).

Lise çağı gençlerinde görülen okulla ilgili kaygılar, genellikle, dikkati toplayamamak, çalışma yönteminin kötü oluşu, zamanı iyi kullanamamak, derse dikkatini verememek, çok yavaş olmak, çalışırken hayal kurmak, zamanı boşa harcamak, kendinin ne ölçüde başarılı olduğunu bilememek, söz ve yazı ile kendini iyi ifade edememek v.b. şeklinde görülmektedir. Yine Yörükoğlu okulla ilgili kaygı konusundan başka başarıya etki eden faktörlerin, amaçlarını iyi belirleyebilmek, yolunu yöntemini iyi seçebilmek, kendine güven, çalışkanlık ve sosyal beceriklilik olduğunu savunur (YÖRÜKOĞLU, 1986; s.41).

Benlik kavramı ve başarı konusunda yapılan araştırmalar daha çok benlik saygısı ve akademik başarı üzerinde yoğunlaşmış bulunmaktadır. Bu konuda kuramsal düzeyde ilk açıklamaların William James'ten geldiği görülmektedir. James (1890), "Psikolojinin Prensipleri" adlı yapıtında benliğin bilinliliğine iki bölüm ayırmış, benliğe saygı (z saygı) veya kendine saygı olarak dilimize çevrilen "self-esteem" kavramını değer verilen konudaki başarının umu düzeyine oranı olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda benliğe karşı geliştirilen olumlu tutumun başarıyla olan ilişkisi ifade edilmektedir (Aktaran: KILIÇÇI, 1989; s. 29-30).

Lecky (1951), başarı ile benlik tasarımının aynı yönde ilişkili olduğunu, başarısız öğrencinin kendinden başarı beklemediği için başarısız olduğunu savunmuştur (Aktaran: KILIÇÇI, 1989; s.30).

Combs ve Snygg, uyumlu ve sağlıklı kimselerin kendileri ve yaşadıkları evre hakkında olumlu duygulara sahip olduklarını, bu nedenle de kendilerinin beğenildiği, istenildiği ve kabul edildiği düşüncesi içinde olduklarını ve yaşadıkları dünyanın problemleriyle başa çıkabilecek güce sahip oldukları inancıyla davrandıklarını ifade etmektedir (Aktaran: KILIÇÇI, 1986; s.66).

2.2. Araştırma Yayınları

2.2.1. Yurtdışında Yapılan Araştırma Yayınları

Goldstein ve arkadaşları (1992), bilişsel, gelişimsel ve deneysel faktörlerin kültürel açıdan yetenekli adölesanların psikolojik uyumları üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmada 14 yaş grubu öğrencilerle, yaşça daha büyük adölesanların bilişsel

olgunlukları karşılaştırılmıştır (n: 30). Karşılaştırma yapılan gruplardan biri yetenekli olmayan çocuklarla (n: 47), atletik olarak yetenekli gençlerdir (n: 39). Bütün katılanların yüksek, orta tabakadaki ailelere ait olduğu görülmüştür. Karşılaştırma yapılan yetenekli ve yeteneksiz gruplar arasındaki değişikliklerin, aynı yaş grubundaki atletiklerle kültürlüler arasındaki değişikliklerden daha güçlü olduğu görülmüştür. Bulgular; bilişsel, gelişimsel ve deneysel etkilerin psikolojik uyum üzerinde yol gösterici olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma ayrıca yetenekli kızların sosyal kabul ve başarı sonuçları arasındaki ilişkinin olumsuz olduğunu da ortaya koymuştur.

Geraci (1990), lisedeki kız öğrencilerinin sosyal, duygusal uyumunu kolaylaştırmada kullanılan "Grup Sanat Terapisi" üzerine bir araştırma yapmışlardır. Grup sanat terapisi duyguların ifadesi, sosyal, duygusal ve okul problemlerinin tartışılması, birbirlerini etkilemede onlara cesaret verici olmuştur. Bulgular; öğrencilerin, zihinsel potansiyeli çoğaltmak suretiyle lisede sosyal duygusal uyumlarını kolaylaştıran benlik saygısı ve kendinin farkına varışlarını arttırdıkları görülmüştür.

Purkey (1970), yeteneği ölçüsünde başarı gösteremeyen erkek öğrencilerin, başarılı erkek arkadaşlarına kıyasla daha olumsuz bir benlik tasarımına sahip oldukları, bu öğrencilerin hem kendini kabul, hem başkalarını kabul yönünden daha sorunlu oldukları sonucuna varılmıştır (Aktaran: KILIÇCI, 1989; s.30).

Flynn (1989) "Akademik olarak başarısız ortaokul öğrencilerinin davranışsal uyuma yönelik rolleri" adlı araştırmasında; 23 ortaokul öğretmeni ve 378 ebeveynin, 389 öğrenciyi değerlendirmesi istenmiştir. Ebeveynlere, Conner'ın "Ebeveyn Dereceleme Skalası"; öğretmenlere de Conner'ın "öğretmen Dereceleme Skalası" uygulanmıştır.

Bunların sonucunda akademik olarak riskli ortaokul öğrencilerinin kimliklerini belirlemede davranışsal uyum rolleri ortalamaları yüksek çıkmıştır. Çocuklara uygulanan "California Başarı Testi" nde ise çocuklar, ebeveyn ve öğretmen skalalarında yüksek düzeyde çıkan davranışsal problem ortalamalarından daha düşük başarı göstermişlerdir. Bulgular, okuldaki belirgin davranış problemlerinin evde de belirgin olduğunu göstermiştir.

Livengood'un (1992), bir kolejde 125 birinci sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada, esaslı bir şekilde kolej başarısının psikolojik süreçleri araştırılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin zekalarına güvenleri, motivasyonel amaçları, yetenek ve gayretleri hakkında akılcı düşüncelerinin, kolej ve kendi düzeylerinden memnun olmanın psikolojik süreçle çok güçlü olarak ilişkili olduğunu göstermiştir.

Bradley ve Diğerleri (1990), 342 kişilik bir örneklem oluşturulan iki Avustralya kolejinde öğrencilerin kolej yaşantısı sırasında farkına varılan üzüntülerini araştırmıştır. Üzüntüyü içeren cevapların daha çok kişisel, kişiler arası ve pratik faktörler gibi geniş bir ranj içindeki akademik sorunlarla ilişkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Benlik ve başarı üzerinde Brookover ve arkadaşlarının (1987) yaptığı altı yıl süren bir çalışmanın bulguları oldukça önemlidir. Bulgular, yeteneğe ilişkin benlik tasarımının tüm benlik tasarımından çok, yine akademik benlik tasarımının IQ'dan çok başarıyı yordayıcı olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmalar yüksek bir benlik tasarımının aynı ölçüde yüksek bir başarıyla beraber gitmediğini saptamıştır (Aktaran: KILIÇCI, 1989; s.30).

Marrow ve Wilson, yüksek başarı gösteren ergenlerin ana-babalarının, düşük başarı gösteren ergenlerin ana-babalarına kıyasla başarıya sıcaklıkla teşvik eden; çocuklarının etkinliklerini paylaşan ve onlara özerklik tanıyan bireyler olduğunu betimlemişlerdir. Superman'a göre yüksek başarı gösteren ergenlerin akademik değerleri daha çok benimsedikleri; Moss ve Klgan'a göre de, entellektüel etkinliklere girişmenin yetişkinlikteki başarı ile yakından ilişkili olduğu saptanmıştır (Aktaran: ONUR ve Diğerleri, 1985; s.98).

Gough (1955) ise başarısızlığı, kişinin çevresindeki kimselerin etkisinden doğan sosyal bir aksiyon; Green (1957), otorite olan kimse veya kimselere karşı itaatkâr olma ile kavgacı davranışlar gösterme eğilimi arasındaki kuvvetli çatışma olarak açıklamaktadır.

Broedel (1958)'e göre, öğrenci ile okul, aile ve toplum değerleri arasında ciddi çatışmaların bulunması duygusal ihtiyaçların ciddi şekilde engellenmesi, ciddi kişisel problemlerin bulunması, isyankâr, kavgacı ve öc alma gibi antisosyal duygu ve tavırlara sahip olunması gibi nitelikler de başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir.

Frankel (1958; s.53)'e göre, öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesi ile akademik öğrenim derecesi yönünden, yüksek ailelerden olması başarılarını olumlu, bu iki etmen yönünden düşük olanlarınkini ise olumsuz yönde etkilemektedir.

Borislow (1962) başarılı öğrencilerin benliklerine karşı güvenli olduklarını daha işin başında işi başarma yönünden daha optimist (iyimser), başarısız olanların ise daha pesimist (kötümser) olduklarını belirtmektedir.

Nichols (1963; s.35) akademik başarıları yüksek olan öğrencilerin başarıca geri olanlara nazaran daha otoriter ve çocuklarının davranışlarında bir seçme yaparak bazılarını sınırlayan annelere sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Christopher (1967; s.45), aile bireylerinin değer yargıları ile öğrencilerinin değer yargılarının uyuşmasının anne ve babanın çocuklarının başarıları ile yakından ilgilenmelerinin, öğretmen ve aile fertlerinin destekleyici tavırlara sahip olmalarının, öğrencilerin geleneksel kurallara itaat etmelerinin, meslek seçmede tamamlanacak eğitim seviyesi yönünden öğrencilerin aileleri ile çatışmalı durumda olmamalarının başarıyı olumlu yönde etkilediği görüşündedir.

Heath (1959) öğrencilerin diğer arkadaşları tarafından istenme, yakın arkadaşlık kurabilme ve bu arkadaşlığı devam ettirebilme, sosyal ilişkilerde başarılı olma, başkaları tarafından kabul görme, lider olmak, popüler olmak, başkalarına karşı ilgi ve hassasiyet göstermek gibi arkadaş grubu ile ilgili niteliklerin başarılı öğrencilerin karakteristiklerinden olduğunu belirtmektedir.

Macdonald ve Zaret. sınıftaki ilişkilerini saygı, empati ve içtenlik üzerine kurduğu saptanan dokuz öğretmenin öğrencilerini, bu ilişkilerin yer almadığı sınıflarda bulunan öğrencilerle karşılaştırmışlardır. Bu ilkelerin uygulandığı sınıflarda bulunan öğrencilerin, üretken, yaratıcı, araştırmacı, girişimci olmaları yanında, sentez yapma ve vardıkları sonuçların doğurgularını görebilme gibi üst düzeyde bir zihinsel gelişim gösterdikleri saptanmıştır. Bu üç ilkenin sınıf ilişkilerine uygulanışı ile her düzeydeki okullarda olumlu kişilik özelliklerinin beslendiği gibi; akademik başarı yönünden de hızlı ve olumlu gelişmelerin olduğunu ortaya koymuş bulunmaktadır (Aktaran: KILIÇCI, 1989; s.160-161).

2.2.2. Türkiye'de Yapılan Araştırma Yayınları

Yılmaz (1990) tarafından "Lise ve dengi okullara devam eden öğrencilerin uyum düzeylerini etkileyen faktörler" adı altında yapılan araştırmada, meslek lisesi erkek öğrencilerinden (birinci sınıf) akademik başarısı yüksek olanların genel uyum düzeyleri de yüksek bulunmuştur (Aktaran: SEMERCİ, 1992; s.192).

Gökçakan (1992)'ın "Üniversite öğrencilerinin kendini kabul düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi" üzerine yaptığı araştırmada; çok başarılı öğrencilerin kendini kabul düzeylerinin başarılı ve başarısız öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Akay (1990) tarafından "Lise öğrencilerine ilişkin bazı niteliklerin sosyal ve kişisel uyum düzeylerine etkisi" konulu yapılan araştırmada: lise öğrencilerinin sosyo ve kişisel uyum üzerinde akademik başarı düzeyinin etkili olduğu; cinsiyetin sosyal ve kişisel uyum düzeyinde erkekler lehine etkili olduğu; ailelerinin kişisel uyum düzeylerinde etkili olmasına karşın sosyal uyum düzeyinde önemli bir etkisi olmadığı görülmüştür. Ayrıca lise öğrencilerinin öğrenimleri sırasında kaldıkları yerin öğrencilerin sosyal ve kişisel uyumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır (Aktaran: SEMERCİ, 1992; s.255).

Baş (1984)'ın "Grupla psikolojik danışmanın bireylerin kaygı ve uyum düzeyleri üzerindeki etkisi" konulu araştırmasında bulgular; grupla psikolojik danışmanın cinsiyet yönünden kız ve erkek öğrencilerin uyum düzeyleri üzerinde önemli derecede farklı etkileri olmadığı görülmüştür. Grupla psikolojik danışma alan deney grubundaki kaygı

düzeıı düşük bireılerin kişisel uyumları artmış, sosyal ve genel uyumları artmamıştır. Kaygı düzeıı yüksek ve orta deney grubundaki bireılerin kişisel, sosyal ve genel uyumları artmıştır (Aktaran: SEMERCI, 1992; s.180).

Sarı (1992)'nın Trabzon'da yaptığı "Lise son sınıf öğrencilerinin uyumlarının bazı faktörlere göre incelenmesi" adlı araştırmasında cinsiyet faktörü dikkate alındığında erkeklerin lehine genel uyum puan ortalamaları kızlara nazaran yüksek çıkmıştır. Ayrıca kardeş sayısı fazla olan lise son sınıf öğrencilerinin genel uyum puanları ortalamaları kardeş sayısı az olan lise son sınıf öğrencilerinin genel uyum puanları ortalamasından yüksek bulunmuştur.

özkan tarafından 1984'te 15-17 yaşlar arası liseli gençler üzerinde yapılan bir araştırmada gençlerin %20'sinden çoğunu sürekli kaygılandıran konulardan birinin başarısızlık korkusu olduğu ortaya çıkmıştır (Aktaran: YÖRÜKOğLU, 1986; s.35).

Çeşitli ölçüler kullanılarak başarılı oldukları belirlenmiş kişiler üzerinde yapılan araştırmalar, başarılı kişilerin şu özelliklere sahip olduğunu ortaya koymuştur (Aktaran: BALTAş, 1991; s.32):

- . Durumu değerlendirme özelliği,
- . Kendini tanıma özelliği,
- . Zamanı iyi kullanma özelliği,
- . Amacı belirleme özelliği,
- . Dinleme ve gözleme özelliği,
- . Susmasını bilme özelliği,
- . Yardım isteme özelliği,
- . Sebepleri dışında değil içinde aramak,
- . Düzenli bir aile hayatı.

Yörükoğlu, aile içinde kardeş sayısı ve doğum sırası gözönünde tutularak yaptığı karşılaştırmada ilginç bulgular saptamıştır. Tek çocukların, kardeşleri olan çocuklara göre daha yüksek benlik saygıları vardır. Tek çocuk erkekse benlik saygısı yükselmektedir (YÖRÜK-OĞLU, 1986; s.96).

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma bir tarama modeli ile yapılmıştır. Genel tarama modelleri içinde ilişkisel tarama modellerinden biri olan korelasyon türü ilişki tarama modeli ile yapılmış olan bir araştırmadır. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (KARASAR, 1986; s.85). Bu araştırmanın amacı da öğrencilerin uyum düzeyleri ile akademik başarı ortalamaları arasında bir ilişkinin olup olmadığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi olduğundan araştırma yöntemi olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmada incelenecek grubu 1992-1993 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılında Özel Trabzon Ata Koleji'nin mevcut bütün sınıflarında okumakta olan bütün öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma grubunda bulunan öğrenci sayısı toplam 90 öğrencidir. Bu öğrencilerin cinsiyet değişkenini de içine alacak şekilde sınıflara göre dağılımı Tablo I' de verilmiştir.

Araştırma grubu çok küçük olduğundan araştırmada ayrıca bir örneklem grubu oluşturulmamıştır.

TABLO I
Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

SINIFLAR	Hazırlık	VI.sınıf	VIII.sınıf	IX.sınıf	X.sınıf	XI.sınıf	Toplam
Kız	9	7	4	—	11	5	36
Erkek	19	10	5	8	5	7	54
Toplam	28	17	9	8	16	12	90

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla özgüven tarafından geliştirilen Hacettepe Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Hacettepe Kişilik Envanteri bireylerin "kişisel" ve "sosyal" uyum düzeylerini ölçme amacı ile geliştirilmiştir. İlk kişilik envanteri Woodworth tarafından geliştirilmiştir. Belirti ve problem tarama işlevini yerine getiren işaretleme listeleri (check list) şeklinde düzenlenen ilk envanterler kişiliğin değerlendirilmesinde "sözlü" etkileşimin yanında "kağıt kalem" türü kendini anlatma (self-report) tekniklerinin öncüleri olmuştur. Kendini anlatma tekniklerinden olan kişilik envanterlerinde "soru" ve "cevabın" her ikisi de yapıtlıdır (ÖZGÜVEN, 1992; s.2).

Hacettepe Kişilik Envanteri ülkemizde geliştirilen ilk kişilik envanteridir. Hacettepe Kişilik Envanterinde cevaplandırma yöntemi olarak, "Zorunlu Seçme Yöntemi" kullanılmıştır. Bu amaçla, "Evet" ve "Hayır" olmak üzere iki seçenek verilmiş ve bireylerden, envanteri cevaplandırırken "Bir madde üzerinde fazla zaman harcamaması, ilk akla gelen cevabı işaretlemesi, atlamadan tüm soruları cevaplandırması" ve "boş" bırakmaması istenmiştir (ÖZGÜVEN, 1992; s.4-15).

Geleneksel olarak envanterlerde, herbir puan için ayrı bir anahtar kullanma geleneği puanlamayı sıkıcı ve çok zaman alıcı bir süreç haline getirmektedir. Hacettepe Kişilik Envanterinde (HKE), bu durum önlenmiş; bir tek puanlama anahtarı ile envanterden 8 alt ölçek, 3 toplam puan ve geçerlik puanının elde edilebileceği yeni bir düzenleme getirilmiştir (ÖZGÜVEN, 1992; s.15).

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE) HAKKINDA GENEL BİLGİLER *

3.3.1. Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Takım Alt Ölçekleri

"HKE Takım A", 1976 yılında hazırlanmış olan "HKE Deneme Takımı"nın geliştirilmesi ve 1978 yılında revizyondan geçirilmesi ile elde edilmiştir. "HKE Takım A" 1982 yılında ikinci revizyondan geçirilmiş ve bugünkü şeklini almıştır. Takım A "Kişisel Uyum" için dört ve "Sosyal Uyum" için de dört olmak üzere sekiz alt ölçekten oluşmuştur. Alt ölçeklerin herbirinde 20'şer madde vardır. 8 madde de Geçerlik (G) puanı için kullanılmıştır. Envanter, toplam 168 soru maddesinden oluşmaktadır. HKE takım A, üç toplam, sekiz alt ölçek ve iki geçerlik puanı olmak üzere 13 puan vermektedir.

"Kişisel Uyum" ve "Sosyal Uyum" alt ölçekleri Tablo II'ye göre aşağıda açıklanmıştır.

I. Kişisel Uyum Alt Ölçekleri

1.Ölçek. Kendini Gerçekleştirme (KG)

Kendini gerçekleştiren kişinin davranış özelliklerinden kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul

* Özgüven, i.E. HKE Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı Ankara: Odak Ofset Matbaacılık, 1992.

edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi niteliklerle ilişkilidir.

2.ölçek. Duygusal Kararlılık (DK)

Bireyin duygusal yönden kararlılığı, kendine güvenme, üzülme, alıngan olma, kendi başına kararlar verebilme gibi niteliklerle ilişkilidir.

3.ölçek. Nevrotik Eğilimler (NE)

Nevrotik belirtileri yansıtan kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama, görme güçlükleri, iştahsızlık, v.b. gibi çeşitli psikosomatik belirtilerden yakınma, benliği olduğu gibi kabul edememe, mükemmelliyetçi olma, eleştiriye açık olmama gibi davranışlarla ilişkilidir.

4.ölçek. Psikotik Belirtiler (PB)

İnsanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma, alıngan ve duygusal olma, kendine yönelik düşüncelere sahip olma gibi niteliklerle ilişkilidir.

II. Sosyal Uyum Alt Ölçekleri

1.ölçek. Aile İlişkileri (Aİ)

Bireyin ailesi ile olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler kurabilme, ailesini sevme, ailesi tarafından sevilme, belli düzeyde aileden bağımsız olabilme, birlikte etkinlik gösterebilme gibi olumlu ya da aile ile ilişkilerde karışıklık ve

uyumsuzluk bulunması, ana babası ve kardeşleri ile problemleri olma, aile üyelerini çok otoriter bulma, evde olmaktan kaçınabilme v.b. gibi olumsuz niteliklerle ilişkilidir.

2.ölçek. Sosyal ilişkiler (Si)

Sosyal ilişkiler puanı, bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Bireyin sosyal olgunluk yönünden uyumlu ve sosyal becerilerinin yüksek düzeyde olup olmadığı, arkadaşları ve diğer yetişkin grupları içinde mutlu olup olmadığı, konuşmaktan hoşlanıp hoşlanmadığı, başkalarını sevebilme, topluluk içinde esnek bir tutum benimseyebilme, kabul gören davranışlar sergileme gibi niteliklerle ilişkilidir.

3.ölçek. Sosyal Normlar (SN)

Sosyal normlar puanı, uyulması zorunlu yasal durumlara olduğu kadar, dikkate alınması gereken sosyal kural ve toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olma, bunun yanı sıra kendi istek ve gereksinimlerini de toplumla uzlaşarak, belli ölçülerde bağımsız olarak karşılama gibi davranışları ölçer.

4.ölçek. Antisosyal Eğilimler (AE)

Antisosyal eğilimler puanı, bireyin antisosyal eğilimlere sahip olup olmaması; sert, öfkeyle dolu olma, kavgacı, incitme isteği duyma, zor kullanmaya eğilimli, öç alma duyguları içinde olma, saygısız, eşyalara zarar verme, toplumsal normlara ters düşen davranışlarda bulunmaktan hoşlanma v.b. gibi niteliklerle ilişkilidir.

TABLO II

Hacettepe Kişilik Envanteri Kişisel Uyum ve Sosyal Uyum Alt Ölçeklerine İlişkin Madde Numaraları

Kişisel Uyum				Sosyal Uyum			
KG	DK	NE	PB	Aİ	Sİ	SN	AE
1	3	6	8	11	13	16	18
2	4	7	9	12	14	17	19
22	5	27	10	32	15	37	20
23	24	28	29	33	34	38	39
43	25	48	30	53	35	58	40
44	26	49	31	54	36	59	41
64	45	69	50	74	55	79	60
65	46	70	51	75	56	80	61
85	47	90	52	95	57	100	62
86	66	91	71	96	76	101	81
87	67	92	72	97	77	102	82
106	68	111	73	116	78	121	83
107	88	112	93	117	98	122	103
108	89	113	94	118	99	123	104
127	109	132	114	137	119	142	124
128	110	133	115	138	120	143	125
129	130	134	135	139	140	144	145
148	131	153	136	158	141	163	146
149	151	154	156	159	161	164	166
150	152	155	157	160	162	165	167

3.3.2. Hacettepe Kişilik Envanterinin Geçerliliği

Geçerlik, bir ölçme aracının ölçmek üzere hazırlandığı amacını ölçme derecesidir. Geçerliliği sağlama yönünden ölçme aracını oluşturan maddeler büyük önem taşır. HKE ampirik bir yolla geliştirildiği için maddelerin seçimi, dış ölçütler kullanılarak yapılmıştır. Bu amaca uygun olarak, maddelerin seçimi, kişisel ve sosyal uyum düzeyleri "normal" ve "düşük" olduğu bilinen ölçek gruplardaki bireyleri ayırt

edip etmediğine bakılarak yapılmış ve ayırt edici endeksleri yüksek olan maddeler envantere alınmıştır. Bu durum HKE envanterine geçerlik yönünden yapısal bir avantaj sağlamaktadır.

3.3.2.1.HKE Envanterinin Normalden Sapmayı Ayırt Edicilik Düzeyi

Hacettepe Kişilik Envanterinin geçerlik çalışmaları çeşitli yöntemlerle yapılmıştır. Envanterin önemli amacı normalden sapsmış ya da sapma eğilimi gösteren kişileri normal sınırlar içinde olan bireylerden ayırdedebilmek olduğu için, normal gruplarla psikiyatri kliniklerinden psikotik ve nevrotik vak'a tanısı konmuş bireylere HKE uygulanmış normal ve normalden sapsmış bu iki grubun HKE'nin toplam ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar birbirleriyle karşılaştırılmışlardır. Çeşitli gruplar üzerinde yapılan bu tür çalışmalarda ortalamalar arasındaki farkları tüm puanlar için pek çoğunda .01'in ötesinde manidar bulunmuştur. Sonuç olarak HKE toplam ve alt ölçeklerinin klinik vak'aları normal bireylerden ayırabildiği anlaşılmıştır.

3.3.2.2. Yanıltma Hatasının (Faking) incelenmesi

Yanıltma, envanter alan kişinin envanteri belirli bir "amaç doğrultusunda" cevaplandırması ve kendisini görünmek istediği şekilde gösterebilmesidir. HKE için bu durum, bireylerin kendilerini "uyumlu" ya da "uyumsuz" olarak gösterip gösteremeyecekleri sorunudur. HKE puanları üzerindeki yanıltma etkisini incelemek için, envanterin açıklaması özel olarak düzenlenerek, bir gruptaki bireylerden envanterdeki maddeleri gerçek duygu, düşünce ve yaşantılarını yansıtacak şekilde değil, "uyumlu" görünecek şekilde, diğer bir grupta da aksine "uyumsuz" görünecek şekilde cevaplandırmaları istenmiştir. Envanterde

bir başka gruba da normal uygulandığı şekilde uygulanmış, uyumlu grupla normal ve uyumsuz grupla normal grubun HKE'nin toplam ve alt ölçeklerinden aldığı puanların ortalamaları birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Sonuçta "uyumlu" görünen grubun puan ortalamaları ile "normal" uygulanan grubun puan ortalamaları arasında manidar bir fark bulunmamıştır. "Uyumsuz" görünen grupla, "normal" cevaplandıran grubun puan ortalamaları arasında da "Standart Normlar" (SN) puanı dışında önemli bir fark bulunmamıştır. SN puanında uyumsuzluk yönünde yanıtma yapılabileceği, envanterin diğer tüm toplam ve alt ölçeklerinde yanıtma yapılamadığı anlaşılmaktadır.

3.3.3. Hacettepe Kişilik Envanterinin Güvenirliği

Güvenirlik, bir ölçme aracının ölçme sonuçlarındaki kararlılık derecesidir. Hacettepe Kişilik Envanteri üzerinde Özgüven (1976-82) tarafından, çeşitli gruplar üzerinde envanterin aralıklı tekrarı yöntemi ile yapılan güvenilirlik çalışmalarının genel sonuçları olarak, alt ölçeklere ilişkin güvenilirlik katsayıları "Standart Normlar" alt ölçeğinde en düşük, 0.58 ve "Genel Uyum" puanında en yüksek, 0.92 olmak üzere ortalama güvenilirlik 0.82 olarak bulunmuştur. Genellikle, kişisel uyum alt ölçeklerinin güvenilirlikleri, sosyal uyum alt ölçeklerine göre biraz daha yüksektir.

3.3.4. Hacettepe Kişilik Envanterinin Uygulanması

HKE'nin gerek bireysel ve gerek grup uygulamalarında; gürültüden uzak, sakin ve iyi ışıklandırılmış bir yerde kişiye önce bir cevap kağıdı verilir. Cevap kağıdında istenilen yerler doldurulduktan sonra envanter dağıtılır ve üzerindeki açıklama yüksek sesle okunur. Envanter

ter içinde EVET ya da HAYIR şeklinde cevaplandırılabilen sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda bireyin genellikle ne düşündüğü, nasıl duyulduğu ve ne şekilde davranışta bulunduğu ile ilgilidir. Her soruyu cevaplandırırken önce birey için cevabın evet mi yoksa hayır mı olduğunu kararlaştıracak, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyecektir.

3.3.5. Hacettepe Kişilik Envanterinin Puanlanması

Envanterlerin çoğunda, puanlama her alt ölçek için ayrı bir anahtar kullanılarak yapılmaktadır. HKE de maddelerin dağılımı bir tek anahtarla tüm alt ölçeklere ilişkin puanların elde edilebileceği bir desen içinde yapılmıştır.

Puanlama, "kaba kontrol" ve "puanlama" olarak iki aşamada yapılmalıdır. Kaba kontrol aşamasında, puanlamadan önce cevap kağıtları gözden geçirilmeli, bir maddede "evet" ve "hayır" cevap yerlerinden her ikisi de karalanmış olanların üzeri kırmızı kalemle çizilmelidir. Çünkü bu tür cevaplandırmalar puanlamada boş bırakılmış sayılacaktır.

Cevap kağıdında, alt ölçeklere ilişkin maddeler, iki ya da üç sıra halinde, soldan sağa doğru yatay çizgilerle belirtilmiştir. Puanlama belirli bir puanı elde etmek üzere, yatay çizgiler arasındaki maddeleri soldan sağa doğru izleyerek yapılmaktadır.

Kaba kontrolleri yapıldıktan sonra, cevap kağıtları "HKE" cevap anahtarı ile puanlanmalıdır. Cevap anahtarında uygun cevap yerleri delinmiş olup, uygulanan cevap kağıdının üzerine tam gelecek şekilde konulur. Sonra yatay çizgilerle ayrılmış olan maddelerden işaretlenmiş olanlar soldan sağa doğru sayılarak cevap anahtarında puan yazmak

için kesilmiş yere bireyin cevap kağıdına yazılmalıdır. HKE cevap anahtarı Ek 1'de verilmiştir.

3.3.6. Hacettepe Kişilik Envanteri Puanlarının Yorumu

HKE sonuçlarının değerlendirilmesi ve yorumlanması açısından bireysel profilin hazırlanması gerekli ilk işlemlerden biri sayılır. Profil, bireyin kişilik ve sosyal uyum düzeylerine ilişkin sekiz alt ölçek yönünden olan uyum düzeyini grafiksel olarak açıklamaya yardımcı eder. Araştırmanın Ek 1 bölümünde HKE profili verilmiştir.

Profil kağıdında, bireyin Hacettepe Kişilik Envanterinden aldığı "ham puanlar" ı yorumlayabilmek için, sekiz alt ve üç toplam puanın "Yüzdelik Normlar" ının karşılığı olan ham puanlar verilmiştir. Burada %25, %50 ve %75'inci yüzdeliklerin karşılıkları olan ham puanları bulunmaktadır. Bu yüzdelik normlar bireyin ham puanlarını yorumlayabilmek için verilmiştir. Bireyin puanının bu yüzdelik puanların "altında", "üstünde" ya da "yakın" oluşlarına göre bireyin uyum düzeyi hakkında bilgi edinmeyi sağlamaktadır.

Hacettepe Kişilik Envanterinden elde edilen puanları yorumlarken, toplam ve alt ölçeklerden edilen puanların yüksek olmasının "uyumluluk", düşük olmasının ise "uyumsuzluk" göstergesi olduğu genel bir ölçüt olarak düşünülmelidir. Bireyin uyum düzeyi, uyumlu olma ve olmama arasında değişen bir süreç ve bir derece meselesidir. Bireyler bu sürecin iki boyutu arasında yer alırlar.

3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Czmleme Teknikleri

Araştırma bulgularının yorumlanmasında, öncelikle başarı düzeyleri ve uyum düzeylerine göre öğrencinin hangi başarı ve uyum sınırında olduğu yzdeliklerle belirtilmiştir. Uyum ve başarı arasındaki ilişki korelasyon tekniği ile saptanmıştır. Öğrencilerin ortaokul ve lise, kız ve erkek, en fazla iki kardeş ve çok kardeşlilerin uyum ve başarılarının kendi aralarında ortalamalar arasında farklılıkların olup olmadığı iki Ortalama Arasındaki Farkın nemlilik Testi (t-testi) ile; toplam altı sınıfın uyum ve başarısının ayrı ayrı ortalamaları arasında farklılıkların olup olmadığı da tek yönlü varyans analizi kullanılarak araştırılmıştır.

3.5. Araştırma Takvimi ve Maliyet

Hacettepe Kişilik Envanterinin Cğaltılması	3 gün
Envanter Uygulamaları	10 gün
Envanterin Değerlendirilmesi	20 gün
Değişken Hakkında Bilgilerin Toplanması	5 gün
Öğrencilerin Akademik başarı Ortalamalarının Belirlenmesi	5 gün
Tezin Yazımı	60 gün

Yapılan araştırmanın maliyeti, envanterin temin edilmesi, envanterin cğaltılması, tezin yazımı ve fotokopi masrafları ile birlikte yaklaşık 2.000.000 TL. civarındadır.

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

Bu bölümde; araştırmada uygulanan Hacettepe Kişilik Envanterinden elde edilen veriler, öğrencilerin akademik başarı ortalamalarına ilişkin veriler, bu verilerin çeşitli istatistiksel teknikler kullanılarak yapılan analizleri sonucu ortaya çıkan bulgular, bu bulgulara yönelik tablolar ve varılan yorumlar verilmiştir. Araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında sıklıkla kullanılan "Akademik Başarı" kavramı yerine bazen yalnız "Başarı" sözcüğü kullanılmıştır. Başarı denildiğinde öğrencinin akademik başarısından söz edilmektedir. Bulgular ve yorumlar bölümündeki açıklamalar birinci bölümde "Araştırmanın Amaçları" başlığında yazılan sıraya göre açıklanmıştır.

4.1. Öğrencilerin Genel Uyum ve Akademik Başarı Düzeylerinin Belirlenmesi ile İlgili Bulgular

Öğrencilerin genel uyum düzeyleri "YÜZDELİK NORM" lara göre %75, %50 ve %25 olarak üç yüzdellik değerle belirlenir. %75'e karşılık gelen 95 ham puanın üstünde veya buna yakın bir ham puan alan kişinin uyum-uyumsuzluk boyutu göstergesinde uyumlu davranışlara sahip olduğunun işaretidir. %50'ye karşılık gelen 82 ham puanın üstünde ya da bu puana yakın bir ham puan alan kişinin uyum-uyumsuzluk boyutu göstergesinde derece farkı ile kişinin uyumlu ve kabul edilebilir tutum ve davranışlara sahip olduğunun işaretidir. %25'e karşılık gelen 70 ham puanın altında veya bu puanlara yakın bir ham puan alan kişinin

uyum-uyumsuzluk boyutu göstergesinde uyumsuz davranışlara sahip olması olasılığına işaretler.

Öğrencilerin cinsiyet faktörüne ve toplam sayılarına göre genel uyum düzeyleri ile ilgili bulgular Tablo III'de verilmiştir.

TABLO III

Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Genel Uyum Düzeyleri

Cinsiyet		Kız (34)	Erkek (47)	Toplam (81)
Genel Uyum Düzeyi				
	n	27	31	57
%75	%	79.41	63.82	70.37
	n	4	10	14
%50	%	11.76	21.27	17.28
	n	3	6	9
%25	%	8.82	12.76	11.11

Tablo III incelendiğinde 34 kız öğrenciden 27'sinin (%79.41) ve 47 erkek öğrenciden 31'inin (%63.82) genel uyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma grubunda bulunan 81 toplam öğrencinin 57'sinin (%70.37) yüksek genel uyum düzeyine sahip olduğu bulunmuştur.

Uyumluluğun bir derece altı olan kabul edilebilir %50'lik uyum düzeyinde ise 34 kız öğrenciden 4 (%11.76) ve 47 erkek öğrenciden 10 (%21.27) olmak üzere toplam 81 öğrenciden 14 (%17.28) öğrenci yer

almıştır.

Uyumsuz davranış ve tutumlara sahip olmaya işaret gösterilen %25'lik uyum düzeyinde ise 34 kız öğrenciden 3 (%8.82)'ü, 47 erkek öğrenciden 6 (%12.76)'sı olmak üzere toplam 81 öğrenciden 9 (%11.11) öğrenci yer almıştır.

Yukarıdaki bulgular incelendiğinde; kız öğrencilerin çoğunun (%79.41), erkek öğrencilerin de yarısından fazlasının (%63.82) uyumlu davranışlara sahip öğrenciler oldukları görülmektedir. Derece farkı ile uyumlu ve kabul edilebilir tutum ve davranışlar içinde olan kız öğrenci sayısının çok az (%11.76) olduğu, erkek öğrenci sayısının ise kızlardan biraz daha fazla, fakat yine de erkeklerin yaklaşık 4'te birinin (%21.27) bu grupta oldukları görülmüştür. Toplam olarak 81 öğrenciden %17'sinin (14 öğrenci) derece farkı ile uyumlu ve kabul edilebilir davranışlar içinde oldukları görülmüştür.

34 kız öğrencinin 3 (%8.82)'ü, 47 erkek öğrencinin 6 (%12.76) sı toplam olarak 81 öğrencinin de 9 (%11.11)'u uyumsuz davranışlara sahip olma olasılığında oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin uyumlu davranışlara sahip olmaları onların, başkaları tarafından kabul görmelerini, benimsenmelerini sağlar. Kendilerinin de olumlu benlik tasarımına, kendine güven duymalarına, yüksek kendini kabule sahip olmalarını sağlar. Bunun bir sonucu olarak uyumsuz davranışlar gösteren öğrencilerin psikolojik danışma sürecine alınarak onlara yardımların yapılması yararlı olacaktır.

Öğrencilerin akademik başarı düzeylerini belirleme okulun temel aldığı esaslara göre yapılmıştır. Okul yönetimi, öğrencilerin akademik açıdan başarılı olup olmama durumunu, öğrencilerin zayıfının olup

olmamasına bağlamaktadır. Zayıfı olmayan öğrenci akademik olarak başarılı, zayıfı olan öğrenci ise akademik olarak başarısız olmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet faktörüne ve toplam sayılarına göre akademik başarı düzeyleri ile ilgili bulgular Tablo IV'de verilmiştir.

TABLO IV

Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Toplam Sayılarına
Göre Akademik Başarı Düzeyleri

Cinsiyet		Kız (34)	Erkek (47)	Toplam (81)
Akademik Başarı Düzeyi				
Akademik Olarak Başarılı	n	23	27	50
	%	67.64	57.45	61.73
Akademik Olarak Başarısız	n	11	20	31
	%	32.36	42.55	38.27

Araştırma kapsamında bir diğer temel değişken olarak alınan akademik başarı düzeyleri açısından öğrencilerin akademik olarak başarılı olup olmadıklarını belirlemek üzere Tablo IV incelenmiştir. Tablo IV incelendiğinde 34 kız öğrenciden 23 (%67.64)'ünün, 47 erkek öğrenciden 27 (%57.45)'sinin, 81 toplam öğrenciden 50 (%61.73)'sinin akademik olarak başarılı oldukları bulunmuştur.

Akademik olarak başarısızlık düzeyinde 34 kız öğrenciden 11 (%32.36)'sının, 47 erkek öğrenciden 20 (%42.55)'inin ve toplam 81 öğrenciden 31 (%38.37)'sinin başarısız oldukları bulunmuştur.

Bulgular incelendiğinde kız öğrencilerin yarısından fazlasının (%67.64) başarılı oldukları, erkek öğrencilerin yarısından biraz fazlasının (%57.45) başarılı oldukları; toplam öğrencilerin yine yarısından fazlasının (%61.73) başarılı oldukları görülmüştür. Başarısızlık kategorisinde ise kız öğrencilerin %32.36'sının, erkek öğrencilerin %42.55'inin, toplam öğrencilerden de %38.27'sinin yer aldığı görülmüştür.

Başarısızlık yüzdesi düşük olan öğrencilerin başarısızlık nedenlerini öğrenmek, bu etkenleri ortadan kaldırmak ya da bireyin başarısını artırmaya yönelik bireysel ya da grupla psikolojik danışma yardımı almaları çok yararlı olacaktır. Başarısız bireylere başta olumlu benlik tasarımı, kendine güven ve yüksek düzeyde kendini kabulü kazandırmak başarılarını artırmada bir etken olarak görülmüştür.

4.1.1. Tüm Öğrencilerin Genel Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasında Bir İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular

Öğrencilerin başarılarının hesaplanması işlemi 5'lik sisteme göre yapılmıştır. Öğrenci başarı düzeyi 1'den 5'e kadar sıralanmış bir dizi içinde herhangi bir puan aralığına rastgelir.

Öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeylerinin belirlenmesi ile ilgili bulgular Tablo V'de verilmiştir.

Tablo V incelendiğinde tüm lise öğrencilerinin aldıkları genel uyum puanlarının ortalaması 100.2, başarı ortalamaları ise 3.65 bulunmuştur.

TABLO V

Öğrencilerin Genel Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeylerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Öğrenciler	\bar{X}	S	n
Genel Uyum Düzeyi	100.2	17.22	81
Akademik Başarı Düzeyi	3.65	0.68	

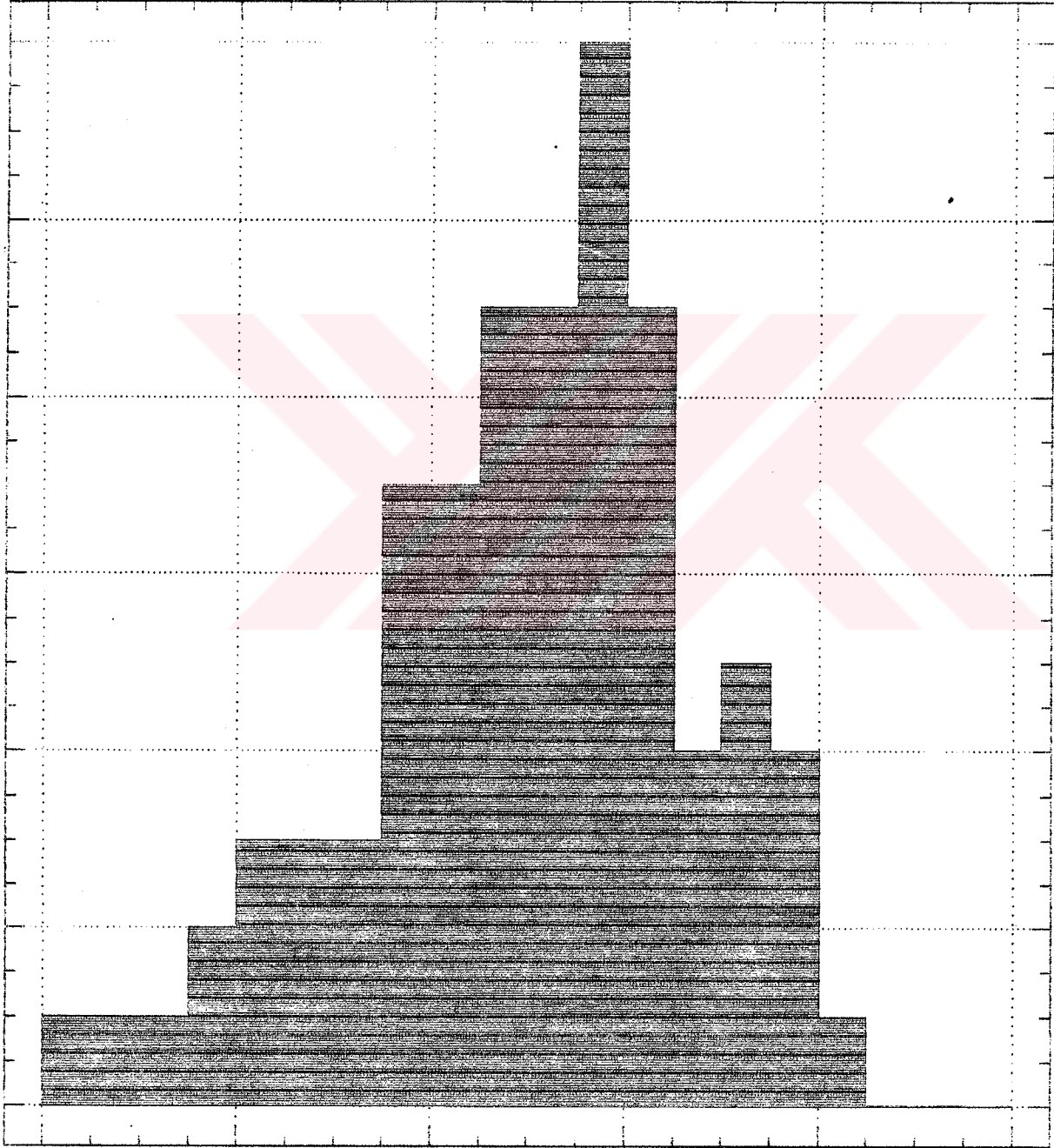
Bulgular incelendiğinde öğrencilerin genel uyum düzeylerinin %75'lik norm düzeyinin üzerinde olduğu görülmüştür. Tablo V'de yer alan tüm öğrencilerin akademik başarı ortalaması 3.65, yani 5'lik sistemde en yüksek puan 5'e yakın bir ortalama olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin genel uyum puanları ile akademik başarı puanlarının frekansları aşağıda iki ayrı grafikte daha anlaşılır bir şekilde görülmektedir.

Öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile başarı düzeyleri arasındaki ilişki korelasyon tekniği ile belirlenmiştir. Korelasyon, iki değişken arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla kullanılan istatistiksel bir tekniktir. Yapılan korelasyon hesaplamasında öğrencilerin genel uyum puanları ile başarı puanları arasındaki korelasyon katsayısı değeri $r = .15$ olarak hesaplanmıştır. Korelasyon katsayısı (r), -1 ile $+1$ arasında değerler alabilir. Eğer bulunan değer -1 ile 0 (sıfır) arasında ise bulunan değerın işareti negatif ($-$), ilişki ise olumsuz (ters yönde) bir ilişkidir. Bulunan katsayı 0 (sıfır) ile $+1$ arasında ise değerın işareti pozitif ($+$) olur, ilişki ise olumludur. Korelasyon katsayısının değeri (0) sıfıra yaklaştıkça ilişki azalır.

GRAFİK I

Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Frekans Dağılımları.

50

70

90

110

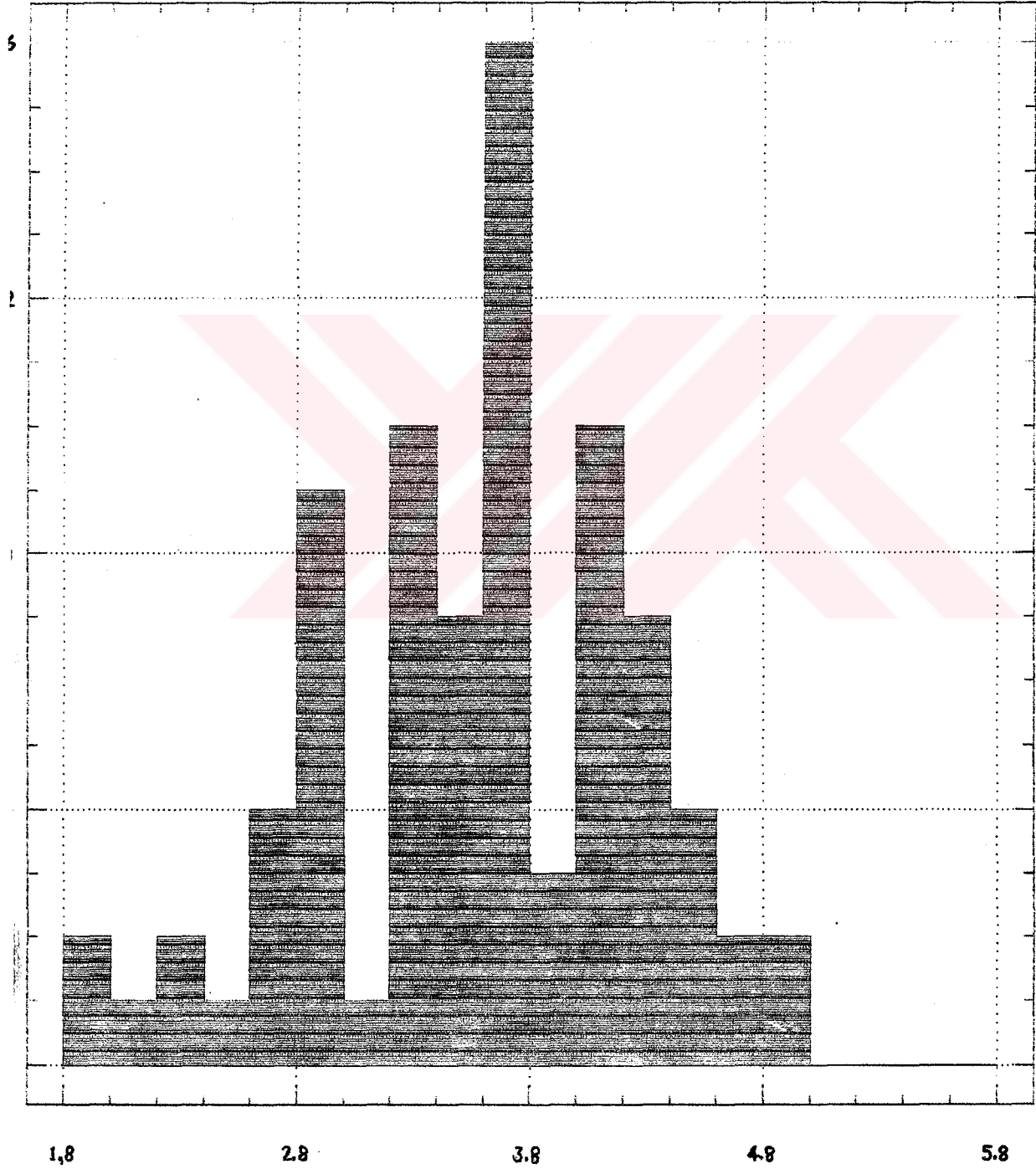
130

150

GENEL UYUM

GRAFİK II

Öğrencilerin Başarı Puanlarının Frekans Dağılımları.

BAŞARI

Yukarıda tüm lise öğrencilerinin genel uyum düzeyleri ile başarı düzeyleri arasında .15'lik bir ilişki katsayısı bulunmuştur. Öğrencilerin genel uyum düzeyi ile başarı düzeyi arasındaki ilişki değeri .15, 0(sıfır) ile +1 arasında yer almaktadır. Bu değer 0'a çok yakın bir değer olduğu görülmektedir. Öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile başarı düzeyleri arasında olumlu (pozitif) yönde, zayıf bir ilişki vardır.

4.2. Kız ve Erkek Öğrencilerin Genel Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarı Arasında Bir İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular

Öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ile ilgili bulgularda cinsiyet faktörüne göre de bir sınıflama yapılmıştır. Cinsiyet grupları içinde yüzdeler göz önüne alındığında kız öğrencilerin hem genel uyum düzeylerinin hem de başarılarının erkek öğrencilere kıyasla daha iyi oldukları görülmektedir. Ancak bunun söylenebilmesi için bu farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Bu nedenle tüm kız ve erkek öğrencilerin Hacettepe Kişilik Envanterinden aldıkları genel uyum puanlarının ortalamaları arasında ve tüm kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı t-testi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular Tablo VI ve Tablo VII'de verilmiştir.

TABLO VI

Kız ve Erkek Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Genel Uyum					Önemlilik Derecesi
Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	
Kız	34	104	17.67	1.82	Önemli p<0.10
Erkek	47	97	16.10		

TABLO VII

Kız ve Erkek Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Başarı Puanı					Önemlilik Derecesi
Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	
Kız	34	3.7	0.6	1.61	Önemsiz p>0.05
Erkek	47	3.5	0.5		

Tablo VI ile VII ayrı ayrı incelendiklerinde; Tablo VI'da kız öğrencilerin genel uyum puanları ortalaması olan 104'ün erkek öğrencilerin genel uyum puanları ortalaması olan 97'den yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t değeri 1.82 bulunmuştur. Bu değer 0.05 manidarlık (anlamlılık) düzeyinde tablo değeri olan 1.99'dan küçük olduğu için, fark 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ancak iki değer arasında 7 birimlik bir fark bulunduğu için t tablosunda kız ve erkek öğrencilerin genel uyum ortalamaları arasındaki farkın 0.10

manidarlık düzeyinde anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. 0.10 manidarlık düzeyindeki tablo t değeri olan 1.66, t-testi sonucunda elde edilen 1.82 değerinden küçüktür. Bu durum kız ve erkek öğrencilerin genel uyum puanları ortalamaları arasında kız öğrencilerin lehine 0.10 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablo VII'de ise kız öğrencilerin başarı puanları ortalaması olan 3.7'nin erkek öğrencilerin başarı puanları ortalaması olan 3.5'ten yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t değeri 1.61 olarak bulunmuştur. Bu değer 0.05 manidarlık düzeyinde 1.99; 0.10 manidarlık düzeyinde ise 1.66 bulunmuştur. Bulunan t değeri 0.05 ve 0.10 düzeyinden küçük bir değer olduğu için her iki manidarlık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı puanları ortalamaları arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı olarak bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

Kız ve erkek öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı korelasyon tekniğiyle belirlenmiştir. Kız öğrencilerin genel uyum puanları ile akademik başarı puanları arasında $r = .22$ düzeyinde bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki 0 ile +1 arasında olup, sifıra daha yakın bir düzeydedir. Kız öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında pozitif yönde (olumlu) zayıf bir ilişki vardır. Erkek öğrencilerin genel uyum puanları ile akademik başarı puanları arasında $.77$ düzeyinde bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki 0 ile +1 değerleri arasında olup +1'e yakın bir yerdedir. Erkek öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile başarı düzeyleri arasında pozitif yönde (olumlu) ve güçlü bir ilişki vardır. Erkek öğrencilerin genel uyum düzeyleri yükseldikçe, başarıları yükselmekte; genel uyum düzeyleri düştükçe, başarıları da düşmektedir.

Bulgular incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki korelasyon katsayısının kızlarda daha düşük, erkeklerde daha yüksek bulunduğu belirlendi. Araştırmanın daha önceki aşamasında Tablo III ve Tablo IV'de kız ve erkek öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri verilmişti. Tablo III'e göre kız öğrencilerin yüksek genel uyum düzeyinin yüzdesi erkek öğrencilere oranla daha fazla idi. Kız öğrencilerin %79.41'i, erkek öğrencilerin ise %63.82'sinin yüksek genel uyum düzeyleri belirlenmişti. Aynı şekilde Tablo IV'de ise kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı düzeyleri karşılaştırılmıştı. Burada da yine kız öğrencilerin akademik olarak başarılı olma yüzdelerinin (%67.64) erkek öğrencilerin yüzdelerinden (%57.45) yüksek oldukları belirlendi. Kısaca özetlenecek olursa kız öğrenciler erkeklere oranla hem daha uyumlu, hem de akademik olarak daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Fakat son bulgularda ise kız öğrencilerin genel uyum ve başarı arasındaki ilişki düzeyinin erkeklere oranla yüksek çıkmadığı görüldü. Burada uyum ve başarıya etki eden başka faktörlerin olduğu varsayılmaktadır.

Mauco, uyum güçlüklerinin erkek çocuklarda 11-14 yaşları arasında, kız çocuklarda ise 14-18 yaşları arasında daha belirgin olduğunu belirtmektedir (Aktaran: Onur ve Diğerleri, 1985; s.254). Araştırma grubunda bulunan öğrenciler ise 12-18 yaşları arasındadır. Buradan kız öğrencilerin uyum güçlüklerinin daha belirgin oldukları yaşlarda lise öğrenimi gördükleri vurgulanabilir. Orta kısımda öğrenim gören kız öğrenciler ise ergenlik çağının başında olup; bedensel, zihinsel değişikliğe alışma aşamasındadır. Bu nedenle kız öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin erkeklere oranla daha düşük düzeyde ortaya çıkması daha net bir biçimde anlaşılabilir.

Kızlara nazaran daha düşük genel uyum puan ortalamasına sahip erkeklerin genel uyum düzeyleri ile başarı ortalamaları arasında

olumlu ve yüksek düzeyde ilişki görülmüştür. Erkek öğrencilerin başarı düzeylerini artırmaya yönelik olarak okul düzeyinde yapılacak bireysel yardımlarda onların genel olarak varolan uyum problemlerini belirleyip, bu problemleri en aza indirmek başarıyı artırmada etkili bir yardım olacaktır.

4.3. Ortaokul ve Lise Öğrencilerin Genel Uyum ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasında İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi ile İlgili Bulgular

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin 47'si Kolejin ortaokul kısmına, 34'ü ise lise kısmına devam etmektedir. Bu yüzden öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ile ilgili bulgularda eğitim düzeyi faktörüne göre de bir sınıflama yapılmıştır. Ortaokul kısmında bulunan öğrenciler arasında fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimler açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle ortaokulda okuyan öğrencilerle lisede okuyan öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki düzeyleri hesaplanmıştır.

Tüm ortaokul ve lise öğrencilerinin genel uyum puanları ortalamaları ile akademik başarı puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular Tablo VIII ve Tablo IX'da gösterilmiştir.

TABLO VIII

Ortaokul ve Lise Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Genel Uyum					Önemlilik Derecesi
Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	t	
Ortaokul	47	104	16.40	2.37	Önemli p<0.05
Lise	47	95	17.20		

TABLO IX

Ortaokul ve Lise Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Akademik Başarı					Önemlilik Derecesi
Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	t	
Ortaokul	47	3.86	0.08	3.33	Önemli p<0.05
Lise	34	3.36	0.13		

Tablo VIII ile IX incelendiklerinde; Tablo VIII'de ortaokul öğrencilerinin genel uyum puanları ortalaması (104)'nın lise öğrencilerinin genel uyum puanların ortalaması (95)'ndan yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t değeri 2.37 bulunmuştur. Bu değer 0.05 düzeyinde tablo değeri olan 1.99'dan büyük olduğu için genel uyum puanların ortalamaları arasındaki farkın ortaokul öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo IX'da ortaokul öğrencilerinin akademik başarı puanların ortalaması (3.86)'nın lise öğrencilerin akademik başarı puanları ortalaması (3.36)'ndan yüksek olduğu görülmüştür. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t-değeri 3.33 bulunmuştur. Bu değer, 0.05 düzeyinde tablo t değeri olan 1.99'dan büyük olduğu için başarı puanların ortalamaları arasındaki farkın ortaokul öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Genel uyum düzeyleri olsun, başarı düzeyleri olsun her ikisi açısından ortaokul öğrencilerinde bu düzeylerin yüksek çıkması, lise öğrencilerinde ise bu düzeylerin düşük çıkmasında farklı yaş dönemlerinde, farklı eğitim seviyelerinde olması bir derece etkindir. Özellikle lise öğrencilerinde başarı ve genel uyum düzeylerinin ortaokul öğrencilerine nazaran daha düşük olması, gençlerin daha çok yaşantılara sahip olması, gelecek yaşama yönelik düşüncelerinin fazla olması ve belirli gayret göstermesi, daha çok bağımsız olmaya yönelmesi, bu nedenle çevresindeki bireylerle sık sık çatışma yaşaması bir etken olarak gösterilebilir.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde korelasyon hesaplanmış ve korelasyon katsayısı ortaokul öğrencilerinin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki katsayısı $r = .92$ bulunmuştur. Lise öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki katsayısı $r = .40$ bulunmuştur.

Bulgular incelendiğinde ortaokul öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinin lise öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ortaokul seviyesinde genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin ($r = .92$) pozitif (olumlu) yönde +1'e çok yakın olduğu için de çok güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Lise kısmında ise genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaokuldaki gibi olumlu (pozitif) yönde, fakat ortaokula nazaran daha zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

4.4. En Fazla İki Kardeş Olan Öğrenciler ve Çok Kardeşli Olan Öğrencilerin Genel Uyum ve Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi İle İlgili Bulgular

Kardeş sayılarının azlığı ya da çokluğu hem genel uyumu, hem de başarıyı etkilemektedir. Bu nedenle öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ile ilgili bulgularda kardeş sayısı faktörüne göre de bir sınıflama yapılmıştır.

Kardeş sayıları açısından öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeden önce en çok iki kardeş olan ve çok kardeşli olan öğrencilerin genel uyum puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Bulgular Tablo X ve Tablo XI'de verilmiştir.

TABLO X

En Çok İki Kardeş Olan ve Çok Kardeşli Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Genel Uyum					Önemlilik Derecesi
Kardeş Sayısı	n	\bar{x}	s	t	
En çok iki Kardeş olan	38	102	16.23		önemsiz
Çok kardeşli olan	43	99	17.56	0.8	p>0.05

TABLO XI

En Çok İki Kardeş Olan ve Çok Kardeşli Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Akademik Başarı					Önemlilik Derecesi
Kardeş Sayısı	n	\bar{x}	s	t	
En çok iki kardeş olan	38	3.8	0.50		önemli
Çok kardeşliler	43	3.5	0.69	2.30	p<0.05

Tablo X incelendiğinde en çok iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum puanlarının ortalamaları ile çok kardeşli öğrencilerin genel uyum puanlarının ortalamalarının yapılan t-testi sonucu çıkan t değerinin 0.8 olduğu görülmüştür. Bu değer 0.05'lik ve 0.10'luk manidarlık düzeyinde tablo t değerlerinden küçük olduğu için iki ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür. Öğrencilerin tek çocuk ya da bir kardeşe ve çok kardeşe sahip olmalarının genel olarak öğrencilerin uyum düzeylerinde anlamlı bir farklılık

yaratmadığı görülmüştür.

Tablo XI incelendiğinde en çok iki kardeş olan öğrencilerin başarı puanların ortalaması 3.8, çok kardeşli öğrencilerin başarı puanların ortalaması ise 3.5 olarak belirtilmiştir. İki ortalama arasında 0.3 birimlik bir fark olduğu görülür. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. En çok iki kardeş olan öğrencilerin başarı puanların ortalamaları ile çok kardeşli öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının yapılan t-testi sonucu çıkan t değeri 2.30 olarak bulunmuştur. Bu değer, 0.05 manidarlık düzeyinde yer alan tablo t değeri 1.99 ile karşılaştırılmıştır. t-testi sonucunda çıkan değer (2.30) tablo t değerinden büyük olduğu için iki ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Bulgular incelendiğinde en çok iki kardeş olan öğrencilerin başarı düzeyleri ile çok kardeşli öğrencilerin başarı düzeyleri arasında en çok iki kardeş olan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde farkın olduğu görülmüştür. Onur ve diğerleri (1985; s.98), ergenlerde başarı çabalarının onların aile büyüklüğü ile ilişkili olduğu tezini savunmuşlardır. Tek kardeş ya da iki kardeş olan öğrencilerin başarı düzeyleri çok kardeşli öğrencilerin başarı düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür.

En çok iki kardeş olan öğrencilerle, çok kardeşli öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı, korelasyon analizi ile hesaplanmıştır. Bulunan sonuçlara bakıldığında en çok iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum puanları ile akademik başarıları arasındaki korelasyon katsayı değeri $r = .50$ olarak bulunmuştur. Bulunan r değeri sıfır (0) ile +1 arasında yer almaktadır. En çok iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum

düzeyleleri ile akademik başarı düzeyleleri arasında olumlu (pozitif) bir ilişkinin olduğu ve orta düzeyde güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür.

Çok kardeşli olan öğrencilerin genel uyum puanları ile başarı puanları arasındaki korelasyon katsayı değeri $r = .30$ olarak bulunmuştur. Bulunan r değeri sıfır (0) ile +1 arasında olup sıfıra daha yakın bir yerde olduğu görülmektedir. Çok kardeşli öğrencilerin genel uyum düzeyleleri ile başarı düzeyleleri arasında olumlu fakat, en çok iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum ve başarı düzeyleleri arasındaki ilişkiden daha zayıf bir ilişki bulunmuştur. Yörükoğlu (1986; s.96) aile içinde kardeş sayısıyla çocukların benlik saygıları arasındaki ilişkiye değinmiş, tek çocukların kardeşleri olan çocuklara göre daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları tezini savunmuştur. Benlik saygısı yüksek olan kişide kendine güven, iyimserlik, başarma isteği, zorluklardan yılmama gibi olumlu ruhsal nitelikler bulunur. Benlik saygısı yüksek gençler başarıya çok önem verirler.

En çok iki kardeş olan öğrencilerin başarı puanlarının ortalamalarının çok kardeşli olan öğrencilerin başarı puanlarının ortalamalarından daha yüksek bulunduğu belirtilmişti. Aynı şekilde en çok iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum düzeyleleri ile akademik başarı düzeyleleri arasında daha yüksek ve olumlu bir ilişki bulunmuştur. Tek çocuk ya da iki kardeş olan öğrencilerin genel uyum ve başarı arasındaki ilişkiyi olumlu yönde artırdıkları söylenebilir.

4.5. Tüm Sınıfların Tek Tek Genel Uyum ve Akademik Başarı Düzeyleleri Arasında İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi İle İlgili Bulgular

Araştırma grubunu oluşturan sınıflar (altı sınıf) öğrencilerin yaş düzeylelerini de yansıtmaktadır. Bu yüzden araştırmada genel uyum

ve başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığı incelenirken sınıf düzeyi faktörü de göz önüne alınmıştır. Her bir sınıfın genel uyum düzeyi ile akademik başarı düzeyi arasında ilişkinin olup olmadığını incelemeden önce tüm sınıfların genel uyum puanlarının ortalamaları ile başarı puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığı varyans analizi tekniğiyle test edildi. Aşağıda sırasıyla önce tüm sınıfların genel uyum puanlarının ortalamaları, daha sonra da tüm sınıfların başarı puan ortalamaları arasında farklılığın araştırılması Tablo XII ve XIII'de verilmiştir.

TABLO XII

Hazırlık. VI. VIII. IX. X. ve XI. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi

Genel Uyum					Önemlilik Derecesi
Tüm Sınıflar	n	\bar{x}	s	F	
Hazırlık	21	98.2	18.03		
VI. Sınıf	17	111.4	11.17		Önemli
VIII. Sınıf	9	103.5	16.72	39.7	p>0.05
IX. Sınıf	8	101.2	10.88		
X. Sınıf	15	90.73	15.77		
XI. Sınıf	11	87.18	32.22		

TABLO XIII

Hazırlık, VI, VIII, IX, X, ve XI. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Akademik Başarı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi

Akademik Başarı					Önemlilik Derecesi
Tüm Sınıflar	n	\bar{X}	s	F	
Hazırlık	21	4.07	0.39		
VI. Sınıf	17	3.7	0.65		Önemli
VIII. Sınıf	9	3.65	0.55	6.94	p>0.05
IX. Sınıf	8	2.85	0.96		
X. Sınıf	15	3.5	0.56		
XI. Sınıf	11	3.54	0.67		

Tablo XII ile XIII sırayla incelenirse, Tablo XII'de tüm sınıfların genel uyum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir farklılığın olup olmadığı varyans analizi ile incelenmiş, F değeri 39.7 olarak bulunmuştur. Bulunan değer (39.7) Tablo F değeri 2.37' den büyük olduğundan sınıfların istatistiksel olarak genel uyum puanlarının ortalamaları arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Tablo XII tekrar gözden geçirildiğinde en düşük genel uyum puanlarının ortalaması XI. sınıf (lise 3)'ta 87.18 olduğu, ardından X.sınıf (lise 2)'da 90.73 ile bunu takip ettiği görülmektedir. Bu iki puanların ortalamaları Hacettepe Kişilik Envanterinin uyumluluk düzeyi olarak alınan %75'lik (95 puan) norm düzeyinin altında oldukları görülmüştür.

Bu bulgular incelendiğinde özellikle lise üçüncü sınıfta öğrencilerin genel uyum puanlarının ortalamalarının düşük çıkmasının nedeni

son sınıf oluşu, bu yüzden yaşamlarının bir dönüm noktası olarak algıladıkları ÖSYS'ye giriş sınavlarına hazırlık içinde olmaları, bir meslek seçmek ve bu mesleğe sahip olmak için epeyce bir gayret göstermek zorunda olduklarından, ÖSYS sınavını kazanıp kazanamayacaklarına dair bir kaygıya sahip olduklarından kaynaklanabilir. Ayrıca onları her ne kadar aileleri üst sosyo-ekonomik düzeyden olsalar bile yine de bir gelecek korkusu, bir mesleğe sahip olma endişesi sarmaktadır. Yüksek öğrenime giriş sınavları herkes tarafından takip edilen sınavlardır. Öğrenciler çevresindekilerin sınav öncesi ve sonrası sınavı kazanıp kazanamayacaklarına yönelik çeşitli sorularıyla karşı karşıyadırlar. Bu yüzden de sınavı kazanamayacaklarına dair bir endişe içine girebilmektedirler. Gerek X. gerekse XI. sınıfların uyum problemlerine yönelik psikolojik yardımlar hem sınıf rehber öğretmenleri, hem de okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinde görevli uzman tarafından yapılmalıdır. Öğretmenlere, özellikle son sınıflarda ve ondan bir önceki lise ikinci sınıflarda öğrencilerin uyum problemlerinin olabileceği hatırlatılmalı, onların karşılaşılan bazı uyumsuzlukları abartmamaları, öğrencilere empatik bir anlayışla yaklaşımları sağlanmalıdır.

Tablo XIII incelendiğinde tüm sınıfların başarı puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir farklılığın olup olmadığı varyans analizi ile incelenmiş, F değeri 6.94 olarak bulunmuştur. Bulunan değer (6.94) tablo F değeri (2.29)'den büyük olduğundan sınıfların başarı puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde bir farkın olduğu görülmüştür.

Tablo XIII tekrar gözden geçirildiğinde en düşük başarı puanların ortalamasına sahip sınıf, 2.85 ile IX (lise 1) sınıfıdır. Üçüncü bölümün "Araştırma Grubu" adlı alt başlığında Tablo I'e bakıldığında IX. sınıfta hiç kız öğrencinin olmadığı, toplam sınıf sayısının ise 8

olduğu görülmektedir.

Bu sınıftaki erkek öğrencilerin yaşları 14-15 yaşlar arasındadır. Köknel, ergenlik yaş sınırlarını kızlar için 13-18, erkekler için 15-20 olarak almaktadır (Aktaran: Kılıççı, 1989; s.55). Erkek öğrenciler ergenlik dönemine kız öğrencilerden 1-2 yıl kadar geç girmektedirler. IX. sınıf öğrencilerinin de ergenlik döneminin henüz başlarında oldukları düşünülürse onların başarılarındaki düşüşün nedeni daha iyi anlaşılabilir. Hazırlık sınıf öğrencileri okula yeni başladıkları halde en yüksek başarı ortalamasına sahip olmalarının nedeni öğrencilerin sadece İngilizce, Türkçe, Resim, Müzik, Beden Eğitimi derslerini almalarından kaynaklanabilir.

Tüm sınıfların genel uyum ve akademik başarı puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına baktıktan sonra tek tek sınıfların genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığına korelasyon tekniğiyle bakılmıştır. Bulgular şöyle sıralanmıştır: Hazırlık sınıfı (n=21) $r = .23$, VI. sınıf (n=17) $r = .10$, VIII. sınıf (n=9) $r = -.20$, IX. sınıf (n=8) $r = -.58$, X. sınıf (n=15) $r = .21$ ve XI. sınıf (n=11) $r = .44$ şeklinde sınıfların genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki katsayıları (r değerleri) bulunmuştur.

Bulgular incelendiğinde Hazırlık sınıfında öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu görülmektedir. VI.sınıfta öğrencilerin genel uyum ile akademik başarı düzeyleri arasında pozitif yönde ve çok zayıf bir ilişkinin; VIII.sınıfta öğrencilerin genel uyum ve başarı düzeyleri arasında ilişkinin düzeyi çok zayıf olduğu ve negatif (ters yönde) bir ilişkinin ($-.20$) olduğu; IX.sınıfta yine negatif (ters yönde) güçlü bir ilişkinin ($-.58$) olduğu; X.sınıfta pozitif yönde zayıf bir

ilişkinin olduğu; XI.sınıfta da pozitif yönde, orta düzeyde güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Sınıflar açısından öğrencilerin genel uyum ve akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin derecesi bakımından en pozitif ve güçlü ilişki XI.sınıfta görülmüştür. En negatif (ters yönde) ve güçlü genel uyum ve başarı ilişkisi ise IX.sınıfta görülmüştür.

ARAŞTIRMANIN YARGILARI

Ergenlik, bireyin çocukluk döneminden sonra ikinci bireyselleşme ve kimlik kazanma dönemidir. Ergenlik döneminde birey ne bir çocuk; ne de bir yetişkindir. Birey, kendi içinden gelen isteklerle ve çevrenin birey üzerine yaptığı etkilerle sürekli bir çatışma halindedir ve doğal olarak sürekli bu çatışmayı çözme uğraşısı içindedir. Bazı ergenler bu dönemi, çatışmalarını isyankar şekilde dışa yansıtarak yaşar; bazıları ise bu fırtınalı dönemi sessiz bir şekilde geçirir. Ergen bireyden bu çağa özgü gelişim görevlerini zamanında yerine getirmesi beklenir. Bunu başaramadığı zaman bir güvensizlik durumu ve uyum sorunu ortaya çıkar.

Ergenlik dönemi, gelecekte iyi bir meslek sahibi ve toplumun yararlı bir üyesi olmak için ortaokul ve lise öğreniminin gerçekleştiği bir dönemdir. Bu dönemin başlarında, ergendeki bedensel hızlı değişimler onun bir bocalama dönemi yaşamasına neden olur. Düzenli okul yaşantısı karmaşık hale gelir, başarı grafiğinde iniş çıkışlar görülebilir. Zamanla ergen bu genital olgunlaşmayı kabullenme sürecine girerken; diğer yandan lise çağına gelen öğrenci üstleneceği toplumsal ve kişisel rollerin farkına varıp; bunları benimseme ve yerine getirme uğraşısı içine girer. Bu dönemde artık, "gelecekte ne olacağım?" endişesini yaşayan genç için gerçek anlamda birşeyleri başarma, başarılı olabilmek için gayret sarfetme süreci başlamış olur.

Bireyin kendine güveni ve kendini kabul düzeyi, sosyal açıdan becerikliliği, onun genel uyumunu etkileyen önemli etmenlerdendir. Kişinin genel uyumu da onun birçok yönden başarılı olmasında önemli bir etkidir. Özellikle okul çağı içinde bulunan ergenin başarılı

olmasında uyumlu olmasının yanında yaş düzeyi, ailenin büyüklüğü, zihinsel olgunlaşma, olumlu benlik tasarımı gibi faktörler de etkilidir.

Araştırma bulguları incelendiğinde özel Trabzon Ata Koleji öğrencilerinin, genel uyum düzeylerinin akademik başarı düzeyleri ile ilişkisi çok zayıf ($r=.15$) bulunmuştur. Öğrencilerin genel uyum düzeylerinin yüksek veya düşük olması, akademik başarılarının yüksek veya düşük olmasına pek fazla etki etmemektedir.

Genel uyum ve başarı düzeyi arasındaki ilişki cinsiyet değişkenine göre ele alındığında erkek öğrencilerde $r=.77$ değerinde yüksek ve olumlu yönde bir ilişki bulunmuş; kızlarda ise erkek öğrencilere nazaran daha zayıf ($r=.22$) bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bu durum, erkek öğrencilerde yüksek düzeyde bir genel uyumun büyük bir olasılıkla yüksek bir başarıyı da beraberinde getirdiğini göstermektedir.

Bu ilişki, ortaokul ve lise eğitim düzeyi değişkenine göre ele alındığında; ortaokul öğrencilerinde genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki $r=.92$ gibi çok güçlü ve olumlu bir ilişki olarak ortaya çıkmış, lise öğrencilerinde ise bu ilişkinin biraz daha zayıf ($r=.42$) olduğu betimlenmiştir. Tüm değişkenler ele alındığında en yüksek düzeyde ilişki ortaokul öğrencilerinde görülmektedir. Bu durum, ortaokul öğrencilerinin yüksek genel uyum düzeyine sahip olmaları; onların yüksek başarıya; düşük genel uyum düzeyine sahip olmaları düşük başarıya neden olduğunu göstermektedir.

Genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki kardeş sayısı değişkenine göre ele alındığında en çok iki kardeş olan öğrencilerde $r=.50$ gibi orta düzeyde bir ilişki; çok kardeşli olan öğrencilerde ise en çok iki kardeş olan öğrencilere nazaran daha zayıf bir ilişki

($r=.31$) bulunmuştur. Kardeş sayısının, öğrencilerin genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişkiye orta derecede etki ettiği araştırmanın bir göstergesidir.

Öğrencilerin genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, XI. sınıfta orta düzeyde bir ilişki ($r=.44$) bulunmuştur. Hazırlık sınıfında ve X.sınıfta genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin daha zayıf ($r=.23$ ve $r=.21$) olduğu görülmüştür. VI. sınıfta $r=.10$ gibi çok zayıf bir ilişki ortaya çıkmıştır. VIII. sınıf ve IX. sınıf öğrencilerinin genel uyum ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki ise orta derecede fakat negatif (olumsuz) yönde bulunmuştur ($r=-.20$ ve $r=-.58$). Burada özellikle IX. sınıf öğrencilerinin genel uyumlarının artması, orta derecede, düşük başarıyı beraberinde getirdiği görülmektedir.

Araştırma bulguları, Özel Ata Koleji'ndeki öğrencilerin genel uyum düzeyi ile akademik başarı düzeyi arasında az da olsa olumlu bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Bu ilişki bazen artmakta bazen azalmaktadır. Bu ilişkiyi arttırmak en çok eğitimin uygulayıcıları olarak öğretmenlerin elindedir.

ARAŞTIRMANIN ÖNERİLERİ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ve yargılardan yararlanılarak şu öneriler ortaya konulmuştur:

1. Bu araştırma Özel Trabzon Ata Koleji'nin Hazırlık, VI., VIII., IX., X. ve XI. sınıflarında okuyan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. VII. sınıf olmadığı için araştırma kapsamına alınamamıştır.

Öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin; kolej tüm sınıflara sahip olduğunda tekrar araştırılıp, elde edilen bulguların bu araştırma bulgularıyla karşılaştırılması.

2. Bu araştırma yalnızca Trabzon'da özel bir kolejde yapılmıştır. Devlet okullarındaki öğrencilerin genel uyum düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması, varılan sonucun özel kolejlerdeki sonuçlarla karşılaştırılması ve aralarında bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi.

3. Öğrenci başarısına etki eden faktörleri incelemek üzere bir çok araştırma yapılmıştır. Başarı göreceli bir kavramdır. Zaman ilerledikçe başarıya etki eden faktörlerin türü artmakta ya da değişmektedir. Bu türden araştırmaların değişik ortam ve zamanlarda tekrar yinelenmesi.

4. Öğrencilerin uyum düzeyi ile akademik başarı düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere yapılan araştırmalar sınırlı sayıdadır. Bu ilişkinin kesin bir şekilde belirlenmesi için birçok farklı durumlarda benzer araştırmaların tekrar yapılması.

YARARLANILAN KAYNAKLAR**A.Kitaplar**

1. BAKIRCIOĞLU, R., ilköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Bakırcioğlu Yayınları, ikinci Baskı, Ankara, 1985.
2. BALTAŞ, A., Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı, Remzi Kitabevi; İstanbul, 1991.
3. CRONBACH, L. J., Educational Psychology and Modern Life, Horcourt Brace World Inc., New York, 1963.
4. ÇAĞLAR, D., Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi, Ankara Üniversitesi Basımevi, ikinci Baskı, Ankara, 1981.
5. DERLEGA, V; JANDA, J., Personal Adjustment: The Psychology of Everyday Life, Scott, Foresman and Company, Second Edition, Illinois 1981.
6. EKŞİ, A., Çocuk, Genç, Ana Babalar, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara, 1990.
7. ENÇ, M., Ruhbilim Terimleri Sözlüğü, Karatepe Yayınları, Ankara, 1990.
8. ERTÜRK, S., Eğitimde Program Geliştirme, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1972.
9. FLYNN, T.M., The Role Behavioral Adjustment Plays in Placing Middle School Student's "At Risk" of Academic Failure. North Carolina: 1989.

10. GEÇTAN, E. Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar, Maya Yayınları, Ankara, 1984.
11. GEÇTAN, E., Psikanaliz ve Sonrası, Maya Yayınları, Ankara, 1984.
12. GERACI, A.M., Group Art Theapy Used to Facilitate The Socio/Emotional Adjustment of Female Students to High School. Ursuline College, Ursuline, 1990.
13. GOLDSTEIN, D; and Others, Psychological Adjustment Among Intellectually Gifted Adolescents: The Role of Cognitive-Developmental and Experiential Factors. Yale University, New Haven, 1992.
14. GOUGH, H.G. Factors Related to Differential Achievement. The Institute of Personality Assesment and Research, University of California, Berkeley, 1955.
15. GÖKÇAKAN, N., Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kendini Kabul Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 1992.
16. GREEN, A.W., The Middle Class Male Child and Nevrosis. Modern Introduction to the Family. The Free Press, Illinois, 1957, s.562-572.
17. HABER, A.; RUNGON, R.P., Psychology of Adjustment, The Dorsey Press, Illinois, 1984.
18. KARASAR, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi. Bilim Yayınları, Ankara, 1986.
19. KILIÇCI, Y., Okulda Ruh Sağlığı. Şafak Ofset Tipo Matbaacılık, Ankara, 1989.

20. KÖKNEL, Ö., Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1985.
21. LIVENGOOD, J.M., Student's Motivational Goals and Beliefs About Effort And Ability As They Relate to College Academic Success. Research in Higher Education, Vanderbilt University, Tennessee, 1992.
22. Milli Eğitim Bakanlığı; Milli Eğitim Şura Özel Sayısı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1981.
23. ONUR, B., Gelişim Psikolojisi, V Yayınları, Ankara, 1986.
24. ONUR, B., ve Diğerleri. Ergenlik Psikolojisi, V Yayınları, Ankara, 1986.
25. ÖZGÜVEN, İ.E. HKE Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı. Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 1992.
26. ÖZÇELİK, A.D., Eğitim Programları ve Öğretim. ÖSYM Eğitim Yayınları, Ankara, 1987.
27. SARI, E., Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Uyumlarının Bazı Faktörlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 1992.
28. SEMERCİ, M., Türkiye'de 1982-1990 Yılları Arasında Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalında Yapılmış Olan Bilim Uzmanlığı ve Doktora Tezleri İle İlgili Bir Abstract Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 1992.
29. ŞEMİN, R., Ruh Sağlığı, Nazım Terzioğlu, M.A.E Baskı Atölyesi, İstanbul, 1979.

30. T.D.K. Türkçe Sözlük, Türk Dil Kururmu Yayınları, Ankara, 1981.
31. YÖRÜKOĞLU, A., Gençlik Çağı. Ruh Sağlığı Eğitimi Ruhsal Sorunları.
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1986.

B.Makaleler

1. BRADLEY, G; And Others, Concerns of Our Students: A Cross-Institutional Study. Higher Education Research and Development, 9, 1990, 111-121.
2. BORISLOW, B., Self Evaluation and Academic Achievement; Journal of Counseling Psychology, 9, 1962, 246-254.
3. CHRISTOPHER, A.S., Parental Relationship and Value Orientation as Factors in Academic Achievement. The Personal Guidance Journal, 9, 1967, 45.
4. FRANKEL, E.A., Comparative Study of Achieving and Under Achieving and Under Achieving High School Boys of High Intellectual Ability. Journal of Educational Research, 53, 1960, 172-180.
5. HEATH, S.R., The Reasonable Adventurer and Others, Journal of Counseling Psychology, 6, 1959, 3-14.
6. NICHOLS, R.C. The Parental Attitudes of Mother Intelligent Adolescent and the Creativity of Their Children, Child Development, 35, 1963, 1041-1050.

ÖZGEÇMİŞ

23 Aralık 1967 yılında Trabzon'un Of ilçesinde doğdu. İlk, Orta ve Liseyi babasının memuriyetinden dolayı sırasıyla Of, Şebinkarahisar (Giresun), Yomra (Trabzon) ve Ardanuç (Artvin)'ta tamamladı. Liseden mezun olduğu 1985 yılında K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programına girdi. Bu bölümden 1989 yılı güz döneminde mezun olduktan bir yıl sonra K.T.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında açılan yüksek lisans sınavını kazandı ve ardından bir dönem (Intermediate) İngilizce eğitimi aldı. 1993 yılının güz döneminde tez savunmasını bitirdi. Yüksek lisans eğitiminin devam ettiği dönemlerde özel Trabzon Ata Koleji'nde Psikolojik Danışmanlık ve Rehber Öğretmenlik kadrosunda çalıştı. Halen aynı kurumda çalışmaktadır ve İngilizce bilmektedir.

EK - 1

(HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ)

HACETTEPE KiŞİLİK ENVANTERİ (HKE)

(Takım A)

(İKİNCİ REVİZYON)

Prof.Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN**AÇIKLAMA:**

Envanter içinde EVET ya da HAYIR şeklinde cevaplandırılabilen sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl duygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruyu cevaplandırırken önce sizin için cevabın Evet'mi yoksa Hayır'mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapılacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	<u>EVET</u>	<u>HAYIR</u>
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	//	■
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	■	//

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET cevabını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi işaretleyeceksiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlayınız. Envanter üzerine hiçbir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumunuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabiliyor musunuz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert edinir misiniz?
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Arkadaşlarınızla dışarda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?
12. Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikrinizi alırlar mı?
13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?

17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanırmısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısındamısınız?
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluğu duyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
25. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınır mısınız?
28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?
31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hisseder misiniz?

32. Aileniz onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakın davranırlar mı?
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulanırmısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?
42. Arkadaşlarınızın sizi, "eğriye eğri doğruya doğru", diyen bir kişi olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?
44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar siz de güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapam bir yaradılıştasınız mı?
46. "Başaramadım" gibi bir duygudan rahatsız mısınız?

47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
48. içinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu?
51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanıdıkların bulunmadığı bir çevrede sıkılğanlık çeker misiniz?
53. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?
54. Ailenizin çoğu kez herşeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?
56. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?
58. iş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının alınmasını hak ettikleri görüşüne katılır mısınız?
61. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?

62. Bulunduğunuz cevrede çok fazla konu-komđu dedikodularını yapıllıyor mu?
63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırılmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?
66. Alıngan bir kişi misiniz?
67. Fiziki grnşnzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
68. Duygularınıza olan gveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
69. Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarınızdan şikayetiniz olur mu?
70. Arasıra zihninizin ağır işlediğini hisseder misiniz?
71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz olur mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?

77. Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şeref-sizlik midir?
80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?
82. Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
85. İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu?
86. Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
87. Yaptığınız bir yanlışını kabul etmek size zor gelir mi?
88. Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?
91. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?

92. Genellikle sakin ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
94. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hisseder misiniz?
95. Aileniz, yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz ?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğrattırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır?
101. Davranışlarınızın çevredekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir?
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişileri biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu ?
106. Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz ?

107. Yeteneğinizi küçümseyip hoşlandığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşî hayvan görmekten heyecanlanır mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakın kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sınırlı bir kişî olarak mı görüyorsunuz?
111. Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?
114. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zamanlar olur mu?
115. Yaşî sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?
116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız ve erkeklerin birlikte olduğu durumlarda kendinizi rahat hissediyor musunuz?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişî misiniz?

121. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?
122. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. insanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?
125. insanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?
126. içinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
127. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?
130. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?
131. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
132. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatini topladığınız olur mu?
133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?

135. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hissediyor musunuz ?
137. Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?
139. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşınızı genellikle reddeder mi?
140. Bulduğunuz çevrede halk tarafından sevilmeyen çok kişi var mı?
141. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynaşabiliyor musunuz?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi, "eğriye eğri doğruya doğru" diyen bir kişi olarak mı bilirler?
144. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Onlara aldırılmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?

150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?
154. Sık sık başınız ağırır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?
156. Bazen sevdiğiniz kişiye kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?
158. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
159. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?
160. Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşıdığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?

164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç olmayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?

**HACETTEPE KISILIK ENUANTERI (HKED)
PROFILI**

ADI VE SOYADI:	GENEL SAGLIGI:
DOGUM TARİHI :	TEST TARİHI :
CINSİYETİ :	TEST VEREN :
MEDEMI DURUMU:	ADRES :
SINIF/MESLEGI:	TELEFON :

YUZDELİK DEĞERLER	HKED ALT ÖLÇEKLERİ YUZDELİK NORMLARI								HKED TOPLAM PUANLAR YUZDELİK NORMLARI				
	SOSYAL UYUM				KISISEL UYUM				YUZDELİK DEĞERLER	KU	SU	GU	YUZDELİK DEĞERLER
	KG	DK	NE	PB	AI	SI	SN	AE					
%75	12	11	12	12	13	13	13	12	%75	43	52	95	%75
%50	9	8	9	9	10	10	10	9	%50	36	46	82	%50
%25	6	5	6	6	7	7	7	6	%25	30	40	70	%25
PUAN									PUAN				PUAN

DEĞERLENDİRME									
20									20
19									19
18									18
17									17
16									16
15									15
14									14
13									13
12									12
11									11
10									10
9									9
8									8
7									7
6									6
5									5
4									4
3									3
2									2
1									1

ADI VE SOYADI:

TARİH :

İMZA :

H K E C E V A P K A G I D I

ADI VE SOYADI : MEDENİ DURUMU : TEST TARİHİ :
 DOĞUM TARİHİ : SINIF/MESLEĞİ : ADRES :
 CİNSİYETİ : GENEL SAĞLIĞI : TELEFON :

E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	GU
1.// //	22.// //	43.// //	64.// //	85.// //	106.// //	127.// //	148.// //			
2.// //	23.// //	44.// //	65.// //	86.// //	107.// //	128.// //	149.// //			
3.// //	24.// //	45.// //	66.// //	87.// //	108.// //	129.// //	150.// //			
4.// //	25.// //	46.// //	67.// //	88.// //	109.// //	130.// //	151.// //			
5.// //	26.// //	47.// //	68.// //	89.// //	110.// //	131.// //	152.// //			
6.// //	27.// //	48.// //	69.// //	90.// //	111.// //	132.// //	153.// //			
7.// //	28.// //	49.// //	70.// //	91.// //	112.// //	133.// //	154.// //			
8.// //	29.// //	50.// //	71.// //	92.// //	113.// //	134.// //	155.// //			
9.// //	30.// //	51.// //	72.// //	93.// //	114.// //	135.// //	156.// //			
10.// //	31.// //	52.// //	73.// //	94.// //	115.// //	136.// //	157.// //			
11.// //	32.// //	53.// //	74.// //	95.// //	116.// //	137.// //	158.// //			
12.// //	33.// //	54.// //	75.// //	96.// //	117.// //	138.// //	159.// //			
13.// //	34.// //	55.// //	76.// //	97.// //	118.// //	139.// //	160.// //			
14.// //	35.// //	56.// //	77.// //	98.// //	119.// //	140.// //	161.// //			
15.// //	36.// //	57.// //	78.// //	99.// //	120.// //	141.// //	162.// //			
16.// //	37.// //	58.// //	79.// //	100.// //	121.// //	142.// //	163.// //			
17.// //	38.// //	59.// //	80.// //	101.// //	122.// //	143.// //	164.// //			
18.// //	39.// //	60.// //	81.// //	102.// //	123.// //	144.// //	165.// //			
19.// //	40.// //	61.// //	82.// //	103.// //	124.// //	145.// //	166.// //			
20.// //	41.// //	62.// //	83.// //	104.// //	125.// //	146.// //	167.// //			
21.// //	42.// //	63.// //	84.// //	105.// //	126.// //	147.// //	168.// //			

H K E C E V A P A N A H T A R I

ADI VE SOYADI :		MEDENİ DURUMU :		TEST TARİHİ :		GU	
DOĞUM TARİHİ :		SINIF/MESLEĞİ :		ADRES :		SU	
CİNSİYETİ :		GENEL SAĞLIĞI :		TELEFON :		KU	
E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	
1.//	22.//	43.//	64.//	85.//	106.//	127.//	148.//
2.//	23.//	44.//	65.//	86.//	107.//	128.//	149.//
3.//	24.//	45.//	66.//	87.//	108.//	129.//	150.//
4.//	25.//	46.//	67.//	88.//	109.//	130.//	151.//
5.//	26.//	47.//	68.//	89.//	110.//	131.//	152.//
6.//	27.//	48.//	69.//	90.//	111.//	132.//	153.//
7.//	28.//	49.//	70.//	91.//	112.//	133.//	154.//
8.//	29.//	50.//	71.//	92.//	113.//	134.//	155.//
9.//	30.//	51.//	72.//	93.//	114.//	135.//	156.//
10.//	31.//	52.//	73.//	94.//	115.//	136.//	157.//
11.//	32.//	53.//	74.//	95.//	116.//	137.//	158.//
12.//	33.//	54.//	75.//	96.//	117.//	138.//	159.//
13.//	34.//	55.//	76.//	97.//	118.//	139.//	160.//
14.//	35.//	56.//	77.//	98.//	119.//	140.//	161.//
15.//	36.//	57.//	78.//	99.//	120.//	141.//	162.//
16.//	37.//	58.//	79.//	100.//	121.//	142.//	163.//
17.//	38.//	59.//	80.//	101.//	122.//	143.//	164.//
18.//	39.//	60.//	81.//	102.//	123.//	144.//	165.//
19.//	40.//	61.//	82.//	103.//	124.//	145.//	166.//
20.//	41.//	62.//	83.//	104.//	125.//	146.//	167.//
21.//	42.//	63.//	84.//	105.//	126.//	147.//	168.//